

Diplomová práce

Výuka angličtiny metodou Montessori

Studijní program:

M7503 Učitelství pro základní školy

Studijní obor:

Učitelství pro 1. stupeň základní školy

Autor práce:

Martina Holubová

Vedoucí práce:

doc. PhDr. Dana Kasperová, Ph.D.

Katedra pedagogiky a psychologie

Liberec 2023

Zadání diplomové práce

Výuka angličtiny metodou Montessori

<i>Jméno a příjmení:</i>	Martina Holubová
<i>Osobní číslo:</i>	P18000758
<i>Studijní program:</i>	M7503 Učitelství pro základní školy
<i>Studijní obor:</i>	Učitelství pro 1. stupeň základní školy
<i>Zadávací katedra:</i>	Katedra pedagogiky a psychologie
<i>Akademický rok:</i>	2020/2021

Zásady pro vypracování:

Cíl DP: V teoretické části DP je cílem analyzovat hlavní principy pedagogické koncepce Marie Montessori, pozornost bude zaměřena především na výuku cizích jazyků na 1. st. ZŠ. V praktické části je cílem DP navrhnout, zrealizovat, zhodnotit vlastní výukový jazykový program dle principů Montessori.

Metoda: návrh vlastního výukového programu

Požadavky: studium odborné literatury, konzultace s vedoucí práce

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování práce:

tištěná/elektronická

Jazyk práce:

Čeština

Seznam odborné literatury:

KAUL, Claus-Dieter, Christiane M. WAGNER a Marilyn MAUGIN. *Montessori konkrétně – jazyk*. Maitrea, 2015. ISBN 978-80-7500-055-2.

MONTESSORI, Maria. *Londýnské přednášky*. Portál, 2019. ISBN 978-80-262-1539-4.

MONTESSORI, Maria. *Tajuplné dětství*. Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-382-0.

MONTESSORI, Maria. *The Secret Of Childhood*. Mass Market Paperback, 1982. ISBN 0345305833.

POUZAR-KOZAK, Tatjana. *The Montessori Method and First Language Acquisition: Early Speech, Writing and Reading*. AV Akademikerverlag, 2011. ISBN 9783639383218.

Vedoucí práce:

doc. PhDr. Dana Kasperová, Ph.D.

Katedra pedagogiky a psychologie

Datum zadání práce:

30. dubna 2021

Předpokládaný termín odevzdání: 28. dubna 2022

L.S.

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

prof. PhDr. Tomáš Kasper, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 1. června 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má diplomová práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

Poděkování

Děkuji doc. PhDr. Daně Kasperové, Ph.D. za odborné vedení mé diplomové práce, za její cenné náměty a metodickou podporu. Děkuji vedení školy, ve které pracuji, a svým kolegyním za prostor, který mi daly k ověření mých myšlenek během zpracování této práce. V neposlední řadě děkuji i své rodině za jejich podporu a trpělivost.

Anotace

Tato diplomová práce předkládá přípravy výukových hodin anglického jazyka v prvním trojročí tříd s prvky Montessori, ve kterých byly využity principy konceptu Montessori.

V teoretické části jsou analyzovány vybrané principy pedagogické koncepce Montessori, obecné informace o konceptu Montessori a principech, kterými se řídí. Dále je popsán historický vývoj využití této koncepce v České republice a také současný stav. V poslední řadě teoretická část představuje oblasti vzdělávání, na které se koncepce Montessori zaměřuje s detailnějším přihlédnutím ke kosmické výchově a jejím „Velkým příběhům“.

Cílem praktické části je navrhnout, realizovat a reflektovat didaktické přípravy výuky anglického jazyka v prvním trojročí Montessori, které mohou být inspirací pro učitele při výuce anglického jazyka.

Celá diplomová práce je doplněna dokumentačními fotografiemi, pro lepší názornost prováděné práce. Na konci dokumentu je také možné najít několik příloh vztahujících se k přípravám hodin.

Klíčová slova: anglický jazyk, jazyk, Montessori koncepce, Montessori metoda, Montessori pedagogika, Montessori, přípravy hodin angličtiny.

Annotation

My diploma thesis presents plans for nine English lessons covering the first three years of elementary education with components of Montessori concepts and principles.

The theoretical part focuses on general information about Montessori concepts and its principles in context of historical development and its use in Czech Republic to present. This part also emphasizes the Montessori concept of cosmic education and its "Great Stories".

The goal is to provide practical and proven lesson plans that can stand as an inspiration for teachers teaching English as a second language.

My work includes practical material in the form of attachments on how to plan lessons with instructional photographs.

Keywords: English language, English lesson plans, Montessori concept, Montessori method, Montessori pedagogy, Montessori.

Obsah

ÚVOD	12
1 TEORETICKÁ ČÁST	14
1.1 Pedagogická koncepce Montessori	14
1.2 Principy koncepce Montessori	14
1.2.1 Partnerský přístup.....	14
1.2.2 Vlastní objevování poznatků/respektování senzitivních období	15
1.2.3 Připravené prostředí	15
1.2.4 Samostatná práce.....	17
1.2.5 Heterogenita skupiny.....	17
1.2.6 Trojstupňové učení	18
1.2.7 Práce s chybou.....	19
1.2.8 Slovní hodnocení.....	19
1.3 Montessori koncepce vzdělávání v české republice.....	20
1.3.1 Historie	20
1.3.2 Současný stav	22
1.4 OBLASTI VZDĚLÁVÁNÍ A NĚKTERÉ POMŮCKY	23
1.4.1 Jazyková výchova	23
1.4.2 Matematika.....	28
1.4.3 Kosmická výchova	29
1.5 Velké příběhy	31
1.5.1 Příběh 1: O vzniku vesmíru a planetě Zemi (The coming of the Universe)	
32	
1.5.2 Příběh 2: O vzniku a vývoji života na Zemi (The coming of life).....	32
1.5.3 Příběh 3: O člověku a jeho darech (The coming of human beings).....	34
1.5.4 Příběh 4: O komunikaci pomocí znaků (The story of writing)	34
1.5.5 Příběh 5: O matematice a vývoji čísel (The story of numbers).....	34
2 PRAKTICKÁ ČÁST	35
2.1 Historie vzniku tříd	35
2.2 Montessori ŠVP	35
2.3 Prvky montessori v hodinách anglického jazyka.....	36
2.3.1 Kalendář	36

2.3.2	Práce v kruhu, volný pohyb ve třídě	39
2.3.3	Pomůcky	40
2.3.4	Samostatná kontrola	40
2.3.5	Týdenní plán	41
2.3.6	Věta týdne	42
2.4	Projekty	44
2.4.1	Projekt „Každé slovo má svou cenu“	44
2.4.2	Projekt „Postcrossing“	46
2.4.3	Zařazování angličtiny do jiných projektů	48
2.5	Přípravy hodin anglického jazyka dle koncepce Montessori v 1. trojročí	48
2.5.1	Popis tříd, pro které byly přípravy vytvořeny a průběh výuky	48
2.5.2	Přípravy hodin	50
2.5.2.1	Příprava hodiny – Čísla 1–10 (psaná forma)	51
2.5.2.2	Příprava hodiny – O vzniku vesmíru a planetě Zemi	55
2.5.2.3	Příprava hodiny – Počítání do deseti	61
2.5.2.4	Příprava hodiny – Práce s písní	64
2.5.2.5	Příprava hodiny – Roční období „jaro“	67
2.5.2.6	Příprava hodiny – Zoo animals	71
2.5.2.7	Příprava hodiny – Tělocvik s angličtinou	75
2.5.2.8	Příprava hodiny– Stavba věty	82
2.5.2.9	Příprava hodiny – Dramatizace příběhu	85
	ZÁVĚR	88
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	89
	SEZAM PŘÍLOH	91

Seznam zkratk

ČR – Česká republika

RVP – Rámcový vzdělávací program

ŠVP – Školní vzdělávací plán

ZŠ – Základní škola

Seznam obrázků

Obrázek 1: Připravené prostředí.....	16
Obrázek 2: Montessori školní zařízení v ČR.....	22
Obrázek 3: Diagram vývoje jazyka podle Montessori	24
Obrázek 4: Montessori růžová série.....	24
Obrázek 5: Montessori modrá série.....	25
Obrázek 6: Montessori zelená série	25
Obrázek 7: Anglické knihy a pomůcky	26
Obrázek 8: Pohyblivá abeceda	27
Obrázek 9: Gramatické krabičky.....	27
Obrázek 10: Červeno-modré tyče.....	28
Obrázek 11: Perlový materiál	29
Obrázek 12: Mapa ČR – puzzle	29
Obrázek 13: Kontinenty – puzzle.....	30
Obrázek 14: Pohyblivý model sluneční soustavy	30
Obrázek 15: Časová osa 1	33
Obrázek 16: Časová osa 2	33
Obrázek 17: Kalendář 1.....	37
Obrázek 18: Anglické otázky ke kalendáři.....	38
Obrázek 19: Kalendář.....	38
Obrázek 20: Kruh	39
Obrázek 21: Kontrola příkládáním.....	40
Obrázek 22: Pomůcka – čísla	41
Obrázek 23: Pomůcka – čísla – kontrola – kolíčky.....	41
Obrázek 24: Věta týdne (sentence of the week).....	43
Obrázek 25: Práce s větou týdne	43
Obrázek 26: Prezentace projektu „Každé slovo má svůj smysl.....	44
Obrázek 27: Projekt „Každé slovo má svou cenu“ – pomůcky	45
Obrázek 28: Projekt „Každé slovo má svou cenu“ – ceníky, kartičky na slova.....	45
Obrázek 29: Projekt Postcrossing – album	47
Obrázek 30: Projekt Postcrossing – album 1	47
Obrázek 31: Projekt Postcrossing – album 1	48

Obrázek 32: Práce s pomůckou – puzzle.....	54
Obrázek 33: Obrázky ke klíčovým slovům.....	57
Obrázek 34: Sluneční soustava.....	57
Obrázek 35: Pracovní list – Planets (přirazování názvů)	58
Obrázek 36: Čtení s porozuměním – lehké	59
Obrázek 37: Čtení s porozuměním – obtížnější	59
Obrázek 38: Nebe, peklo ráj – skládanka.....	60
Obrázek 39: Práce s pomůckou – zmrzliny.....	64
Obrázek 40: Roční období – měsíce.....	69
Obrázek 41: Roční období – jarní měsíce	69
Obrázek 42: Rozcvička – karty se cviky	76
Obrázek 43: Rozcvička	76
Obrázek 44: Logico	78
Obrázek 45: Feet and hands	79
Obrázek 46: Parachute	80
Obrázek 47: Pillows	81
Obrázek 48: Otázky na úvodní kruh	83
Obrázek 49: Montessori pomůcky – slovní druhy	83
Obrázek 50: Práce s kamínky.....	84
Obrázek 51: Pohádka	87

ÚVOD

V dnešním globalizovaném světě, kdy je možné přicestovat na kterýkoli kontinent během několika hodin, či komunikovat s lidmi téměř z celého světa prostřednictvím mobilních telefonů i jiných zařízení, je znalost některého z celosvětově rozšířených jazyků již, dalo by se říci, nutností. Jedním z těchto jazyků je bezesporu i angličtina. Proto je také v České republice výuka cizího jazyka, velice často se jedná právě o angličtinu, zařazena do školních osnov již v prvním období, a to od třetího ročníku. Některé základní školy dokonce zahajují výuku cizího jazyka již od první třídy, a to prostřednictvím disponibilních hodin.

S potěšením mohu konstatovat, že právě výuka angličtiny zaznamenala v poslední době nárůst nejrůznějších moderních didaktických metod. Jedná se například o metodu TPR (Total Physical Response), kdy se do učení zapojuje také pohyb, projektové učení, komunikační metody a mnohé další.

Cílem této diplomové práce je ukázat, jak je možné do výuky angličtiny zařadit prvky Montessori metody, kterou využívám při výuce již několik let a ve které spatřuji v ní mnoho zajímavých možností, jak děti jazyk nejen naučit, ale zejména zvýšit jejich zájem o něj. Výše jmenované metody mohou být součástí výuky, jelikož dávají prostor k naplnění Montessori principů.

V teoretické části věnuji pozornost historii této metody i jejímu současnému ukotvení v českém vzdělávacím systému. Dále se zaměřuji na specifika vybraných vzdělávacích oblastí Montessori, jako je jazyková výchova, matematika nebo kosmická výchova a její „velké příběhy“.

V praktické části práce jsem předložila, realizovala a zhodnotila vlastní návrhy lekcí anglického jazyka s prvky Montessori. Nejprve analyzuji vybrané principy Montessori, s nimiž ve svých návrzích pracuji a jež pravidelně do výuky zařazuji, tj. úvodní kruh, kalendář, týdenní plán, samostatnou práci, samostatnou kontrolu práce aj. Dále analyzuji ŠVP školy, v níž jsem výuku realizovala. Z dobré znalosti ŠVP vycházím při plánování výukových tematických celků i při hodnocení vzdělávacích výsledků žáků. Stěžejní část praktické části této práce tvoří mé vlastní přípravy výuky anglického jazyka, jež jsem na dané škole využívala. Většinu pomůcek a aktivit do hodin jsem si připravila sama,

a to na základě vlastní invence, ale i inspirace z náslechnů na jiných základních školách, jež s metodou Montessori pracují.

V závěru praktické části se nachází zhodnocení mnou realizované výuky a má doporučení stran dalšího využití ověřených lekcí výuky anglického jazyka v primární škole.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Pedagogická koncepce Montessori

Základy metody Montessori položila italská lékařka a vědkyně Mária Montessori počátkem 20. století. Tato metoda vznikla na základě pozorování dětí, jejich schopností a potřeb. Díky kombinaci znalostí z medicíny, psychologie a pedagogiky se lékařce Montessori podařilo vytvořit propracovaný způsob vzdělávání, který respektuje dětská vývojová stádia. Stejně tak jim během „konkrétního“ vývojového období, kdy děti potřebují objevovat svět kolem sebe nejen zrakem a sluchem, ale i dalšími smysly, dopřává množství pomůcek. Pomocí nich si mohou děti své znalosti ověřovat a upevňovat. Tato metoda dětem nabízí partnerský přístup, který jim dovoluje se rozvíjet svobodně a beze strachu.

„Pokud chceme pomoci dítěti, musíme mu poskytnout takové prostředí, ve kterém se bude moci svobodně rozvíjet.“ (Montessori, 1998, s. 69).

1.2 Principy koncepce Montessori

Pedagogická koncepce Montessori se řídí principy, které dětem přináší přirozené prostředí pro poznávání a celkový rozvoj. V této podkapitole se zaměříme na analýzu vybraných prvků Montessori.

1.2.1 Partnerský přístup

Jedním z klíčových principů Montessori koncepce je vztah mezi dospělým a dítětem založený na principu partnerství. Dítě, které se necítí v podřízené pozici, nabývá přirozeného sebevědomí. Takové dítě se pak daleko snadněji odváží „probádat“ svět kolem sebe, samostatně pracovat, vyhledávat informace, vyjadřovat svůj názor a zastat se sebe či pomoci druhému.

Jak uvádí Montessori (1998), vyžadujeme po dětech, aby si vážily starších, ale sami si dovolíme děti soudit a někdy i ponižovat. Děti jsou usměrňovány podle toho, jak se to hodí a případný protest je považován za projev nedostatku úcty.

Chceme-li tedy, aby se děti maximálně rozvíjely a využívaly svůj potenciál, musí v sobě pedagog nalézt dostatek pokory a potlačit svou touhu po autoritě, která často bývá vynucená.

1.2.2 Vlastní objevování poznatků/respektování senzitivních období

Člověk je ze své přirozenosti zvědavý a rád objevuje nové věci. To, co sám objeví a ověří si vlastními smysly, zůstane v jeho paměti lépe uchováno.

Děti k této přirozenosti prožívají během svého vývoje i tzv. senzitivní fáze „v jejichž rámci jsou obzvláště citlivé a ‚lačné‘ po získávání konkrétních dovedností. Jestliže senzitivní období není adekvátně využito pro zdravý vývoj, daná senzitivita či ‚předpřipravenost‘ mizí“ (Kasper & Kasperová, 2008, s. 132). V průběhu senzitivních období rozvíjí dítě své schopnosti přirozeně a bez námahy. Například pro rozvoj pohybových schopností a vývoj řeči jsou děti citlivé od narození do tří let. Mezi třetím šestým rokem se jejich zájem o řeč rozšíří i na oblast čtení a tvoření slov. Nemalou roli v tomto období hraje i zájem o navazování sociálních kontaktů, především s dětmi. Děti jsou v tomto období také velmi tvůrčí a rády tvoří rukama.

Mezi sedmým a dvanáctým rokem života děti přecházejí od konkrétního k abstraktnímu myšlení. Začínají silně vnímat morálku a spravedlnost. Mají potřebu prozkoumávat širší okolí, a to nejen z hlediska prostorového, ale i sociálního.

„Třetí období, sahající od dvanácti do osmnácti let, je natolik bouřlivé, že množstvím změn připomíná období první.“ (Montessori, 2008, s. 26) Tento věk přináší mentálně poněkud nestabilní období, kdy se děti, nebo již možná mladí dospělí, snaží utvořit názor na svět kolem sebe a najít svoje místo v něm. Dětem by proto v tomto věku mělo být dopřáno více svobody pro projevení vlastní kreativity a nápaditosti, protože jen tak je možné, aby našly své místo ve společnosti (Kasper & Kasperová, 2008). Montessori školy proto v tomto období zařazují dětem do programu více projektových prací, které velice úzce souvisí s reálným životem, jako například vaření, péči o zvířata, zahradu a jiné. Děti si tak musí samy projekt (práci) naplánovat (a to i finančně), zrealizovat, a nakonec řadě zhodnotit. „Po osmnáctém roce je už člověk plně rozvinut a k žádným dalším výrazným změnám u něj nedochází. Jenom mu přibývají roky.“ (Montessor, 2008, s. 26)

1.2.3 Připravené prostředí

Připraveným prostředím (viz Obrázek 1) je myšlen jak prostor třídy, tak připravený pedagog (průvodce). Jedině v připraveném prostředí může dítě pracovat a učit se dle svých možností, schopností a potenciálu. V připraveném prostředí může být dítě

samostatné, svobodně volit své činnosti, spolupracovat s ostatními dětmi či se spolupodílet na vytváření bezpečného a pozitivního sociálního klimatu třídy.

V kontextu školy a školní třídy mluvíme o připraveném prostředí tehdy, pokud jsou židle, stoly a lavice rozměrově přiměřené velikosti dítěte. Jelikož třídy jsou dle vzdělávacího konceptu Montessori z principu heterogenní, je potřeba využívat „rostoucí“ nábytek či stupínky a schůdky. Tabule a nástěnky jsou v úrovni dětských očí a pomůcky, které děti potřebují, jsou uloženy na dobře dostupném místě, nejlépe v otevřených skříňkách.

K nejdůležitějším rysům připraveného prostředí patří dostatečné množství senzomotorického materiálu, tzv. pomůcek, které jsou smysluplně a systematicky rozděleny dle obtížnosti do jednotlivých vzdělávacích oblastí. Je tak zaručeno, že dítě má možnost zvolit si dle svého týdenního plánu a aktuálních vzdělávacích potřeb činnost, které se bude věnovat, a vzdělávací oblast, v níž se bude rozvíjet. Vzdělávacím oblastem se budeme věnovat v dalších kapitolách.

Prostředí určené pro vzdělávání také musí být čisté, funkční a bezpečné. Pokud nějaká pomůcka či věc nefunguje nebo funguje jen částečně, je potřeba ji opravit nebo ji přestat v rámci výuky používat.

„Pracovní místo, pomůcky, předměty k manipulaci je třeba uspořádat tak, aby umožňovaly osvojení nových poznatků samostatně, bez vnější pomoci.“ (Zelinková, 1997, s. 18)

Obrázek 1: Připravené prostředí

Zdroj: autorka práce

1.2.4 Samostatná práce

V Montessori pedagogice jsou děti vedeny k samostatnosti, mají možnost svobodné volby – co, kdy, kde, jak a s kým se budou učit či objevovat. S touto možností volby je však také spojena odpovědnost každého dítěte za vykonanou činnost, jež je součástí reflexe jeho práce.

Každá heterogenní dětská skupina je složena z různě starých, rychlých a nadaných dětí. Každé potřebuje na vstřebání učiva a informací jinak dlouhý čas i různé podmínky. Proto je v rámci Montessori koncepce dětem nabídnuta co největší možná svoboda volby – samozřejmě za předpokladu dodržení daných pravidel a dosažení předem stanovených výstupů.

Děti nejsou ponechány bez jakéhokoli vedení a nebloumají bezcílně po třídě, jak se mnozí kritici Montessori pedagogiky domnívají. V průběhu samostatné práce působí ve třídě aktivně i učitel/průvodce, který sleduje činnost a motivuje děti, které se ještě nedovedou samy rozhodnout. Samostatně si tedy volí práci jen děti, které jsou dostatečně zralé, zodpovědné a dodržují sjednaná pravidla.

„To vše ale neznamená, že nemáme vůbec posuzovat chování dítěte, a že máme souhlasit se vším, co dítě provádí. Tím bychom jeho duševní rozvoj zanedbali.“ (Montessori, 1998, s. 94)

Každé dítě má definovány cíle své práce, přizpůsobené jeho individuálním potřebám a konkretizované v jeho týdenním plánu.

K samostatné práci také nemalou mírou přispívá možnost samostatné kontroly. Většina pomůcek, se kterými děti pracují, obsahuje i kontrolu. Pomůcka tedy děti „opravuje sama“. V neposlední řadě se mohou do kontroly zapojit i spolužáci. (Kasper & Kasperová, 2008)

1.2.5 Heterogenita skupiny

Montessori pedagogika využívá pro výuku tzv. „trojročí“. Děti tedy nejsou do tříd rozděleny podle věku, ale jsou umístěny do heterogenních skupin tvořených dětmi tří ročníků. První trojročí tvoří děti první až třetí třídy. Druhé trojročí se skládá z dětí čtvrté až šesté třídy a třetí trojročí je tvořeno dětmi sedmé až deváté třídy.

Na konci každého školního roku ze třídy odejdou děti nejvyššího ročníku. Z prvního trojročí tedy odejdou do druhého trojročí třetíáci. Naopak přistoupí děti nejnižšího

ročníku, noví prvňáci. Druhé trojročí na konci školního roku opustí šestáci, kteří postoupí do třetího trojročí. Třetí trojročí již definitivně opustí devátáci.

Každé dítě má tedy možnost vyzkoušet si ve třídě roli „nováčka“ i zkušenějšího. Tímto dostává neocenitelnou šanci všestranně rozvinout své sociální dovednosti.

Samostatná práce, zmíněná výše, je kromě jiného umožněna také touto heterogenitou. Děti si mohou v rámci skupiny navzájem pomáhat. Třeták může předvést práci s určitou pomůckou druhákovi, pokud je o to požádán. Podpora a asistence tak není v rukou pouze učitele/průvodce.

„Ti, kteří mají stejné nedostatky, si podvědomě pomáhají a nacházejí sílu ve své jednotě.“ (Montessori, 1998, s. 93)

1.2.6 Trojstupňové učení

Trojstupňové učení, které Montessori pedagogika hojně využívá, spočívá v rozdělení daného učebního celku do tří kroků:

1. krok: prezentace učitelem/průvodcem – učitel/průvodce provede krátkou prezentaci dané látky (např. demonstruje s pomocí obrázků anglickou slovní zásobu k tématu) včetně předvedení možných pomůcek na procvičení. Tato prezentace je určena pro určitou skupinu dětí (např. druháky), zúčastnit se ji však mohou i děti mladší, které aktivita zaujala, ale i děti starší, které problematiku potřebují oživit a znovu procvičit. Je zde i možnost pro učitele/průvodce vybrat konkrétní děti, které se mají prezentace zúčastnit.

2. krok: procvičení – v této fázi mají děti možnost si prezentovanou problematiku procvičit na pomůčkách, ověřit si platnost pravidel a upevnit nový poznatek. Z pohledu angličtiny je samostatné procvičování možné až ve vyšších ročnících, kdy děti již znají pravidla výslovnosti anglických slov a dokáží si transformovat psanou formu slova do správné výslovnosti. U menších dětí je nutné, aby procvičení proběhlo s dohledem učitele/průvodce, který správné vyslovování slov koriguje. Učitel/průvodce může například vyslovovat názvy daných objektů a děti na ně ukazovat, nebo může schovat obrázky ve třídě a požádat děti, aby je našly a přinesly. Děti si tak nové názvy upevní a zapamatují. Starší či pokročilejší děti se mohou zaměřit na psanou formu slova a používat pomůcky, jako je pexeso, přikládání názvů k obrázkům, skládání rozstříhaných obrázků a jiné.

„Toto je naprosto logické, protože pokud člověk není jazykem obdařen předem (ale sám jej vlastně tvoří), musí dítě tyto zvuky nejprve slyšet z úst lidí kolem sebe, než je bude moci zopakovat.“ (Montessori, 2018, s. 113)

3. krok: aktivní ovládní – v této poslední fázi by dítě mělo látku (slovní zásobu) aktivně ovládat a by být schopno ji prakticky použít. Z pohledu anglického jazyka v prvním trojročí je tím myšlena schopnost anglicky pojmenovat příslušné objekty, popřípadě použít i jejich psanou formu.

1.2.7 Práce s chybou

Chyba je v Montessori pedagogice chápána jako ukazatel toho, co je potřeba ještě procvičit nebo zopakovat. Chyba není chápána jako něco negativního, naopak by měla být pro dítě impulzem k dalšímu objevování. Děti tedy nejsou za chybu kárány, naopak jim je nabídnuta možnost znovu věc procvičit a úkol splnit znovu.

Chybovat je přirozené. Čím dříve si toto uvědomíme, tím dříve se posuneme dopředu. Je tedy potřeba si přiznat, že chybují nejen děti, ale i dospělí, tedy i učitelé/průvodci. Pokud si toto učitel/průvodce připustí a nebude se to bát přiznat i před dětmi, bude zde velká šance, že se děti přestanou bát vlastní chyb a jejich vztah s učitelem se ještě prohloubí.

Pokud tedy chceme, aby dítě přestalo chybovat, neměli bychom jeho chybu pouze opravit a tím celou věc uzavřít. Dítě si musí postupně vybudovat potřebné dovednosti a dlouhodobě věc procvičovat. (Montessori, 2018)

Důležitou součástí práce s chybou je také propracovanost a promyšlenost pomůcek, které jsou dětem předkládány a které by měly zahrnovat i možnost samostatné kontroly jejich práce. (Montessori, 2018)

Jak již bylo zmíněno výše, z pohledu výuky angličtiny coby cizího jazyka je situace poněkud odlišná. Samostatná práce s pomůckami je možná až po dosažení určité úrovně znalostí, kdy je dítě schopno si uvědomit rozdíl mezi fonetickou a psanou podobou slova.

1.2.8 Slovní hodnocení

V Montessori pedagogice souvisí práce s chybou velmi úzce s hodnocením. Děti nejsou hodnoceny známkami, ale průběžným formativním hodnocením. Hodnocení poukazuje na konkrétní silné a slabé stránky, na učivo, které je již osvojeno, i na oblasti,

v nichž je třeba dále procvičovat. Případně je dítě upozorněno na nové oblasti a učivo, kterým je třeba se věnovat. Děti tak nejsou vystaveny stresu ze špatné známky a jejich dlouhodobá snaha není hodnocena pouhou číslicí. Děti se naopak dozví konkrétní informace o oblasti, na které by s mělo zaměřit.

V průběhu školního roku jsou také dětem i rodičům nabídnuty tzv. tripartity (setkání dítěte, rodiče a učitele/průvodce), na nichž je reflektován dosavadní pokrok dítěte.

Dítě může během této schůzky prezentovat rodiči svoji práci, rodič se zase může zeptat na to, co jej zajímá nebo mu není jasné.

1.3 Montessori koncepce vzdělávání v české republice

1.3.1 Historie

Jednou z prvních vlaštovek Montessori pedagogiky v naší zemi bylo vydání Příručky vědecké pedagogiky autorky Márie Montessori v roce 1926 (Glaserová, 2012). Čeští učitelé tak měli možnost seznámit se s některými jejími myšlenkami a pokusit se je začlenit do své každodenní výuky. Avšak jak upozorňují Kasper a Kasperová (2008), v první dekádě po vzniku ČSR se jednalo spíše o nekoordinované reformní dění, které se vyznačovalo iniciativou jednotlivých, pro věc velmi nadšených učitelů, tzv. pokusníků.

Mezi prvorepublikovými reformátory našeho školství nalezneme učitele (již zmíněné pokusníky), kteří sice šli vlastní cestou, ale některými myšlenkami Montessori se volně inspirovali, resp. inspirovali se myšlenkami tzv. nové školy či reformně-pedagogického hnutí. K těmto učitelům patřil František Bakule (1877–1957), v jehož pojetí pedagogiky můžeme najít paralelu s Montessori pedagogikou, a to v prosazování volné činnosti či rovného vztahu mezi žákem a učitelem (Kasper, Kasperová, 2018; Glaserová, 2012). Rýdl a Kořa (1992, s. 30) se naopak domnívají, že „intuitivně Bakule dospěl k využívání principu vnímání, na kterém byl později založen světoznámý fenomén Montessoriové.“

K dalším „pokusníkům“, u něhož můžeme nacházet jistou shodu s Montessori koncepcí, patří Josef Bartoň (1865-1945), který vedl své žáky k zodpovědnosti za jejich vzdělání. Učitele pak zase k tomu, aby své žáky pozorovali a dobře znali a v neposlední řadě ke spolupráci s rodiči žáků. Rovněž u Františka Mužika (1881–1966) můžeme spatřovat některé shodné rysy s Montessori pedagogikou, např. prvky připraveného prostředí a učení v blocích (Glaserová, 2012).

V meziválečném období však neměly „pokusné“ školy či třídy většinou dlouhého trvání. Jejich konec byl zapříčiněn buď názorovým nesouladem mezi silnými vedoucími osobnostmi, nebo nepochopením okolí, od kterého se školy postupně izolovaly (Spěváček, 1978). Individuální snahy učitelů (pokusníků) přesto v prvním desetiletí ČSR sehrály nezastupitelnou úlohu při reformě školy. Tito pedagogové ve třicátých letech 20. století určovali nový směr v pedagogickém uvažování, v pojetí dítěte, pokoušeli se zavádět nové metody a formy výuky, promýšleli nové koncepce vzdělávání a ukázali cestu ke koordinované a ve své době ojedinělé tzv. „příhodovské reformě“ (Kasper, Kasperová, 2018).

V poválečném období ke znovuoživení pokusných a reformních škol již bohužel nedošlo. V roce 1948 byl pod taktovkou komunistické vlády podepsán zákon (č. 95/1948 Sb. o základní úpravě jednotného školství), který zavedl tzv. jednotnou školu, tedy jednotné vzdělávání pro všechny, bez možnosti vnitřní diferenciaci či individualizace. Pro alternativní školy či vzdělávání nebylo v socialistické školské soustavě místo.

Až sametová revoluce v roce 1989 a s ní odstartované změny ve společnosti a vzdělávání v 90. letech 20. století vytvořily podmínky pro vznik a rozvoj alternativních tříd a škol. Možnost cestovat a načerpat nové zkušenosti v zahraničí přispěla k rozšíření povědomí o alternativních způsobech vzdělávání, tj. Montessori pedagogice, waldorfské pedagogice či daltonském a jenském vzdělávání (Rýdl, 1992), a docházelo k zakládání těchto typů škol u nás, zejména škol mateřských a škol 1. st. ZŠ.

Pro ukotvení Montessori vzdělávání do české školské soustavy byl stěžejní rok 1998, kdy byl vytvořen Vzdělávací program Mateřská a základní škola Montessori, který definoval podmínky vzdělávání prostřednictvím Montessori pedagogiky v mateřských školách a na prvním stupni základních škol. V roce 2000 se pak přidal Vzdělávací program základní škola II. stupně Montessori, který stanovil principy Montessori výuky pro druhý stupeň základní školy. Pokusné ověřování těchto vzdělávacích programů bylo Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ukončeno v roce 2003 a byly zařazeny mezi státem oficiálně uznávané vzdělávací programy. (MŠMT, 2013-2022)

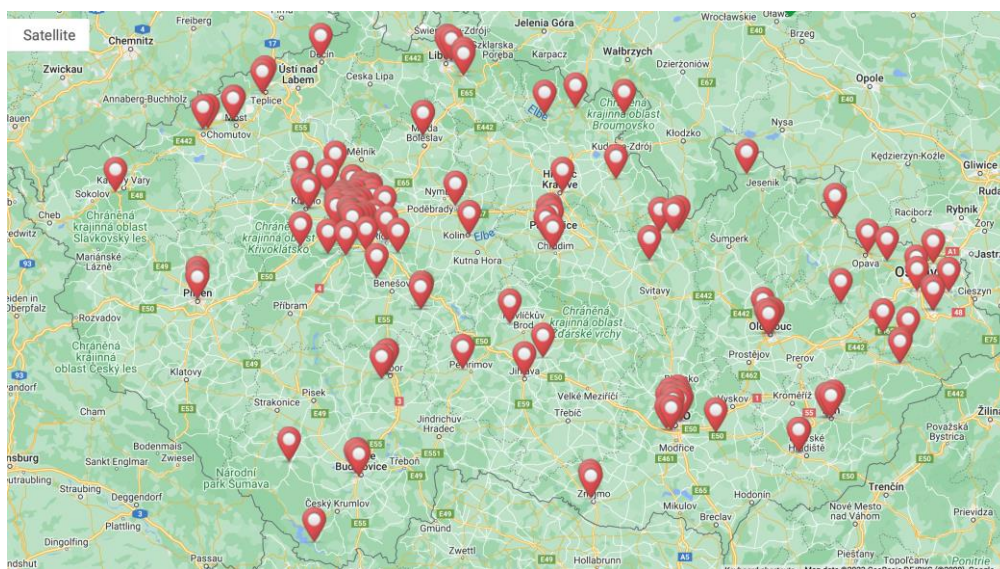
Na další rozvoj Montessori pedagogiky a její popularizaci mezi učitelskou i rodičovskou veřejností mělo zásadní vliv založení Klubu přátel Montessori škol v roce 1999, později byl název změněn na Asociace Montessori ČR (Spilková, 2005), v současné době nese název Společnost Montessori (nyní Montessori ČR).

1.3.2 Současný stav

Na rozdíl od některých evropských zemí, kde jsou Montessori školy již běžnou součástí vzdělávacího systému, jsou u nás stále spíše výjimkou.

V současné době existuje v České republice přes 120 Montessori předškolních zařízení. Z celkového počtu 4,2 tisíce základních škol (Český statistický úřad, 2019) je Montessori základních škol pouze 70. (Český statistický úřad, 2019)

Obrázek 2: Montessori školní zařízení v ČR

Zdroj: Montessoricr, 2023

Nutno však dodat, že řada běžných základních škol využívá metody Montessori neoficiálně, případně její prvky pravidelně a systematicky zařazuje do výuky zejména v rámci primárního vzdělávání. V současné době rovněž můžeme hojně pozorovat fenomén, kdy běžné základní školy zřizují pobočky Montessori třídy s vlastním Montessori ŠVP, a to pro 1. i 2. stupeň. V řadě běžných škol takto fungují Montessori třídy, resp. školy, neboť vzdělávání dle Montessori ŠVP probíhá od 1. do 9. ročníku a jedná se v podstatě „o školu ve škole“. V Libereckém kraji takto fungují např. Montessori základní školy v Liberci, Jablonci nad Nisou či Tanvaldu. I v ostatních regionech ČR má tento trend stoupající tendenci.

Středoškolské vzdělávání s prvky Montessori je v současné době realizováno například na Hořickém gymnáziu, na Montessori Perlička v Brně, na gymnáziu Duhovka v Praze nebo na Základní škole a gymnáziu Heřmáněk v Praze. Je otázkou času, kdy se i středoškolské vzdělávání s prvky Montessori rozšíří i do dalších regionů.

1.4 OBLASTI VZDĚLÁVÁNÍ A NĚKTERÉ POMŮCKY

Montessori koncepce rozlišuje pět základních vzdělávacích oblastí – praktický život, smyslovou výchovu, jazykovou výchovu, matematiku a kosmickou výchovu, a to zejména pro předškolní a primární vzdělávání.

Na oblast praktického života se zaměřují zejména předškolní zařízení, která tak respektují senzitivní období dětí, jež jsou k rozvoji praktických činností v předškolním období nejvýznamnější. Smyslová výchova se prolíná všemi ostatními oblastmi, a to snahou zapojit do zkoumání a učení co nejvíce smyslů tak, aby děti věci nejenom viděly nebo slyšely, ale mohly se jich i dotknout případně je očichat, ochutnat a celkově prožít.

Z hlediska vzdělávání na základní škole se podrobněji zaměříme na oblast jazykové výchovy, matematiky a kosmické výchovy, resp. oblasti svět kolem nás.

1.4.1 Jazyková výchova

Senzitivní období pro jazyk, jak uvádí Montessori (2018) a můžeme vidět na obrázku níže (viz Obrázek 3), nastává těsně po narození a v různých fázích přetrvává i během předškolního věku. Již ve čtyřech měsících dítě pochopí, že řeč, kterou kolem sebe slyší a která ho zajímá, vychází z lidských úst, proto začne bedlivě sledovat a napodobovat její pohyby. V šesti měsících začne vydávat slabičné zvuky a na konci prvního roku začne chápat, že slova mají určitý smysl. Mezi prvním a druhým rokem dojde k dramatickému nárůstu slovní zásoby (jedná se hlavně o podstatná jména), již ve dvou a půl letech je většina dětí schopna vyjadřovat své myšlenky.

„Belgičtí psychologové zjistili, že slovní zásoba dvouapůlletého dítěte čítá dvě až tři sta slov, ale šestileté dítě už jich zná tisíce – a naučilo se je spontánně a bez učitele. A poté, co tohle všechno dokázalo samo od sebe, jej pošleme do školy, kde jej milostivě učíme abecedu.“ (Montessori 2018, s. 111)

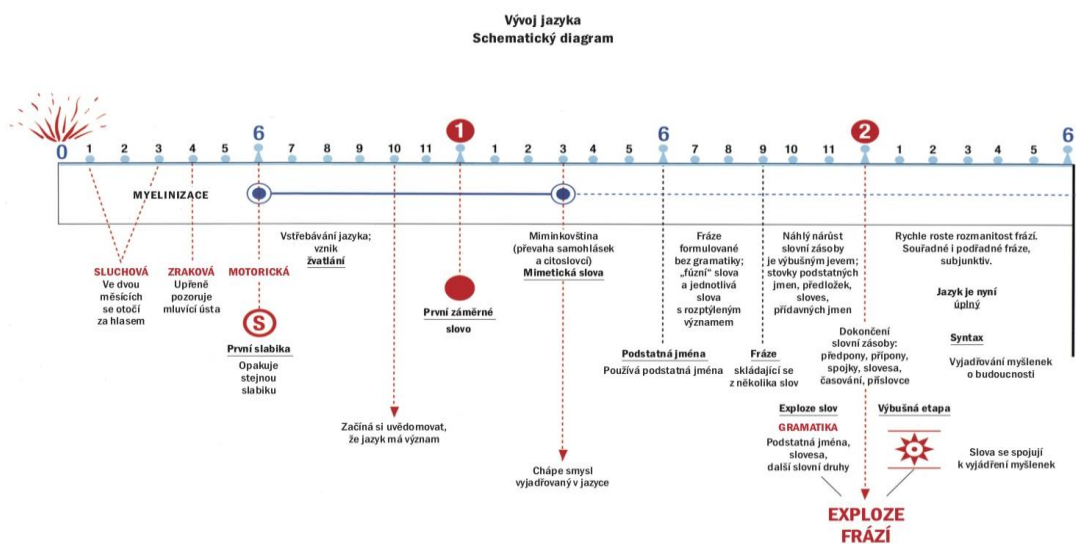
Jak je vidět, začít se věnovat jazykové výchově u dětí dříve než až při nástupu do školy, se vyplatí. Proto je v Montessori mateřských školách jazyku věnována velká pozornost, a řada dětí tak ještě před zahájením školní docházky umí poznat i napsat většinu písmen, napsat a přečíst své jméno, případně i jiná kratší slova.

Pro výuku angličtiny jako mateřského jazyka Mária Montessori vytvořila tzv. růžovou (viz Obrázek 4), modrou (viz Obrázek 5) a zelenou řadu (viz Obrázek 6), která krok po kroku provádí děti zvukovou stránkou jazyka, seznamuje je se zvukovou stránkou

jednotlivých hlásek, což jim během relativně krátké doby umožní číst krátké, předpřipravené texty.

Tyto pomůcky jsou aplikovatelné i při výuce anglického jazyka jako druhého jazyka a pomohou dětem zvládnout problematiku výslovnosti anglických slov, jejichž psaná forma se od vyslovované velmi často liší. Děti se nemusí trápit s mnohdy až děsivými fonetickými znaky uváděnými ve slovnících, a přesto snadno odhadnou výslovnost většiny potřebných slov.

Obrázek 3: Diagram vývoje jazyka podle Montessori

Zdroj: Nakladatelství portál, 2021

Obrázek 4: Montessori růžová série

Zdroj: Childrens house, 2023

Obrázek 5: Montessori modrá série

© Childrens House
www.childrenshouse.co.uk

Childrens house, 2023

Obrázek 6: Montessori zelená série

© Childrens House
www.childrenshouse.co.uk

Zdroj: Childrens house, 2023

Mezi hojně využívané pomůcky při výuce angličtiny patří obrázkové karty, tzv. flashcards. Rovněž lze využít i pomůcky pro výuku psaní a čtení v češtině, jako je výše zmíněná pohyblivá abeceda (viz Obrázek 8), gramatické symboly či pro vyšší ročníky určené „gramatické krabičky“ (viz Obrázek 9). Nedílnou součástí výuky anglického jazyka je i četba krátkých anglických textů či anglických knih, jež jsou k dispozici v knihovně (viz Obrázek 7) a děti si z nich mohou vybrat dle svých zájmů a jazykové úrovně.

Obrázek 7: Anglické knihy a pomůcky

Zdroj: autorka práce

Obrázek 8: Pohyblivá abeceda

Zdroj: autorka práce

Obrázek 9: Gramatické krabičky

Zdroj: Montessori pomůcky, 2023

1.4.2 Matematika

Asi nejpropracovanější oblastí z hlediska Montessori pomůcek je matematika. Je tomu tak možná právě i proto, že základní matematické principy je pro další rozvíjení matematických schopností potřebné pochopit opravdu hluboce. Tomu může ukázka předmětů či manipulace s nimi velmi pomoci.

Již děti v Montessori mateřských školách se například učí manipulovat s červeno-modrými tyčemi (viz Obrázek 10). Jejich správné držení totiž zajistí, že se dítě naučí velmi dobře odhadovat délku.

Obrázek 10: Červeno-modré tyče

Zdroj: autorka práce

Práce s perlovým materiálem (viz Obrázek 11) v prvním trojročí zase nabídne dětem konkrétní představu o „velikosti“ pro ně velmi abstraktních čísel.

“Children display a universal love of mathematics, which is par excellence the science of precision, order and intelligence,” (Standing, 1998).

Obrázek 11: Perlový materiál

Zdroj: autorka práce

1.4.3 Kosmická výchova

Kosmická výchova v sobě zahrnuje klasické předměty jako přírodověda, vlastivěda, fyzika či chemie. Současně, prostřednictvím tzv. Velkých příběhů, o kterých se detailněji zmíníme níže, poskytuje dětem důležité souvislosti k pochopení přírodních zákonitostí (vývoje rostlin, živočichů), ale i člověka a jeho kultury.

Jedněmi z nejčastěji využívaných pomůcek v kosmické výchově jsou mapy na principu puzzle (viz Obrázky 12,13), modely planet (viz Obrázek 14) nebo modely živočichů a jejich vývojových stádií.

Obrázek 12: Mapa ČR – puzzle

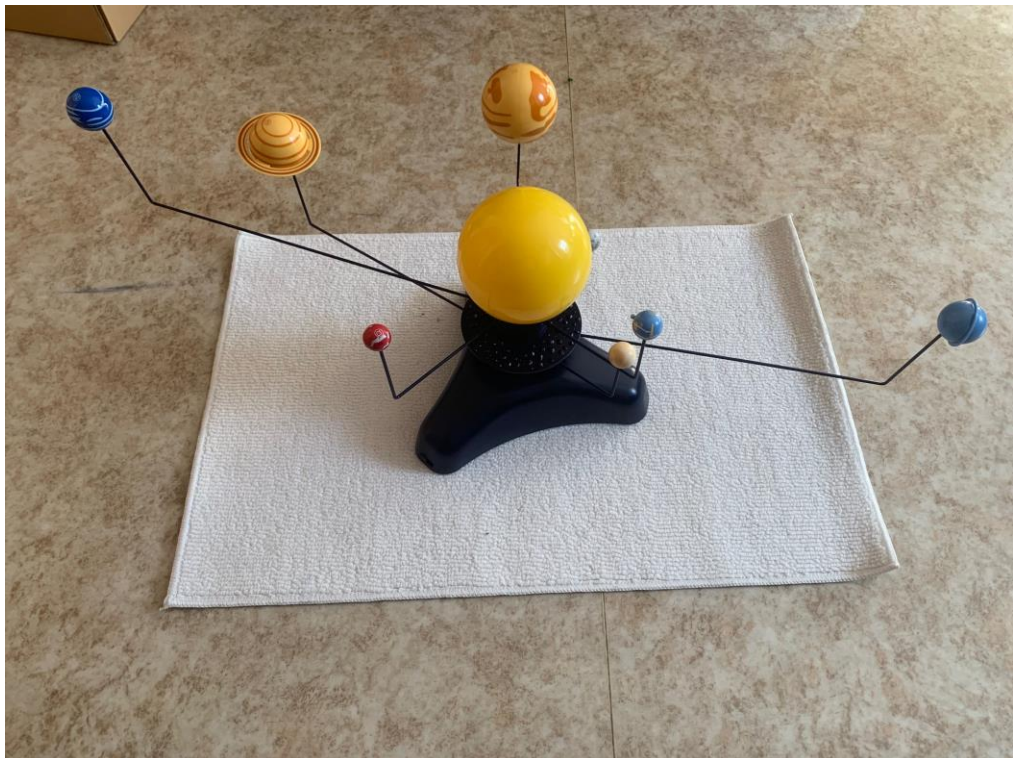
Zdroj: autorka práce

Obrázek 13: Kontinenty – puzzle

Zdroj: autorka práce

Obrázek 14: Pohyblivý model sluneční soustavy

Zdroj: autorka práce

1.5 Velké příběhy

Základními stavebními kameny kosmické výchovy jsou tzv. Velké příběhy (Great lessons). Jedná se o pět příběhů o vzniku vesmíru, planety Země a vývoji života a kultury na naší planetě.

Na podkladě těchto příběhů jsou pak představovány další informace z oblasti přírodních věd. Patří sem: přírodověda (rostlinné a živočišné druhy, ...), fyzika (pohyby vesmírných těles, gravitace, ...), matematika (vznik čísel, použití matematických symbolů, ...), chemie (vlastnosti různých skupenství, chemické prvky...) a dalších vědních oborů.

Původní znění příběhů bylo sepsáno Márií Montessori a jejím synem Máriem Montessori. Učitel si však obvykle vyprávění přizpůsobí svým schopnostem, potřebám a možnostem třídy, samozřejmě za předpokladu zachování faktické správnosti příběhu. Vyprávění příběhů je provázeno mnoha názornými ukázkami a také pokusy.

Příběhy jsou také přizpůsobovány z hlediska kulturních odlišností, jelikož byly sepsány před více než sto lety a od té doby se pohled na některé historické skutečnosti mohl změnit, případně je vnímáme jinak z pohledu odlišného náboženství nebo kulturních zvyklostí.

Smysl příběhů je otevřít dětskou mysl a vzbudit její zájem o poznávání našeho světa, který je z mnoha hledisek stále neprozkoumán. Děti díky příběhům dostanou odpovědi na zásadní otázky typu „proč“, pochopí mnohé souvislosti a zároveň se začnou zajímat o věci nové, jimi dosud nepoznané.

Podle některých názorů by měly být dětem všechny příběhy představeny již během prvních školních dnů, aby v nich vzbudily zájem o všechny oblasti učení.

Z pohledu anglického jazyka jsou tyto příběhy nevyčerpatelným tematickým zdrojem. S jejich pomocí lze procvičit téměř všechny jazykové jevy a velmi kreativně rozšiřovat slovní zásobu.

1.5.1 Příběh 1: O vzniku vesmíru a planetě Zemi (The coming of the Universe)

První z příběhů, jehož původní název v překladu zní „Bůh, který nemá ruce“, dětem přibližuje vznik vesmíru, prvních planet a hvězd.

Jak jsme již zmínili výše, příběhy mohou být přizpůsobovány odlišným kulturním zvyklostem. Z toho důvodu je tento příběh v České republice často prezentován bez akcentace jeho náboženské roviny, a to vzhledem k převážně ateistické české společnosti.

Ze základního příběhu o vzniku vesmíru a vesmírných těles vyvstává mnoho dílčích otázek, a to jak filosofických, tak praktických. Hovoříme s dětmi o zákonitostech vesmíru (např. o zákonu neustálého pohybu, vzájemného přitahování a odpuzování, vlastnostech různých skupenství aj.).

Jak jsme již zmínili, každý příběh je doprovázen mnoha názornými ukázkami a pokusy. Jedním z oblíbených pokusů je výroba sopky za pomoci sody a octu, tento pokus dětem přibližuje proces utváření planety Země a vznik některých hornin.

Z pohledu výuky anglického jazyka je možné s dětmi (dle jejich věku a jazykové úrovně) mluvit o názvech planet naší sluneční soustavy nebo porovnávat velikosti a vzdálenosti planet.

1.5.2 Příběh 2: O vzniku a vývoji života na Zemi (The coming of life)

Jak již název naznačuje, tento druhý příběh přeneseme děti do období, kdy došlo k velkému rozvoji vyšších rostlin, bezobratlých živočichů, ryb a obojživelníků, tedy do období prvohor. Vyprávění je provede vývojem života na Zemi od jejího vzniku až do období třetihor, kde se již objevují první savci, primáti a také člověk.

Příběh je doplněn znázorněním časové osy, která má podobu sešitých, různě barevných a širokých stuh, které reprezentují jednotlivá časová období. Každá tato vývojová etapa je pak znázorněna zvýšenými obrázky rostlin a živočichů, kteří se v této době na zemi vyskytovali.

V souvislosti s tímto příběhem je možné v hodinách angličtiny v prvním trojročí představit dětem slovní zásobu týkající se zvířat a rostlin, případně se zaměřit na živočišné druhy, jako jsou ryby, obojživelníci, savci apod.

Obrázek 15: Časová osa 1

Zdroj: autorka práce

Obrázek 16: Časová osa 2

Zdroj: autorka práce

1.5.3 Příběh 3: O člověku a jeho darech (The coming of human beings)

Třetí příběh začíná tam, kde předešlý skončil, a soustředí se na vývoj člověka a jeho odlišnosti od ostatních živočichů (schopnost lásky, představ a myšlení, vývoj ruky, ...), které mu umožnily vyvinout se až do současné podoby.

Výuka angličtiny se od tohoto příběhu může odrazit v případě potřeby s žáky hovořit o částech lidského těla, lidských smyslech, obydlích atd.

1.5.4 Příběh 4: O komunikaci pomocí znaků (The story of writing)

Tento čtvrtý příběh provází děti historií vzniku písma. Začíná odkazem na dávnou historii maleb na stěnách jeskyní, dále vysvětluje dětem potřebu člověka komunikovat s ostatními. Jak se člověk vyvíjel a jeho potřeba sdělovat informace byla čím dál větší, zdokonalovaly se i způsoby komunikace, které vedly ke vzniku egyptských hieroglyfů. Ty byly posléze díky obchodnímu kontaktu Egyptanů s Féničany, Řeky a Římany postupně přetvořeny v nám již známou latinskou abecedu.

Děti se díky tomuto příběhu dozví mnohé informace z historie a zároveň jsou motivovány k přemýšlení o tom, jak je důležité umět číst a psát. Zejména pro prvňáky, kteří se těmto dovednostem začínají učit, je tento příběh důležitý.

V hodinách anglického jazyka se na tento příběh můžeme odkazovat při seznamování s anglickou abecedou, ale můžeme s dětmi diskutovat i o daleko rozsáhlejších tématech, např. vývoji jazyků, důvodech jejich oblíbenosti a rozšířenosti, o důležitosti je ovládat.

1.5.5 Příběh 5: O matematice a vývoji čísel (The story of numbers)

Stejně jako předešlý příběh nás i příběh pátý přivádí do hluboké historie, kdy lidé teprve rozvíjeli své komunikační schopnosti. Ale už i v dávných dobách si lidé potřebovali sdělovat, kolik viděli bizonů, kolik je ve vesnici dětí a podobně. Proto se postupem času vyvinul systém zaznamenávání těchto údajů, který časem vylepšili Sumerové, Babylóňané, Egyptané, Řekové i Římané. Výsledkem byly až současné civilizaci známé arabské číslice, které ale vůbec nepochází od Arabů, ale z Indie.

Cílem je zasadit učení dětí matematice na pozadí poutavého příběhu, který jim bude dávat smysl a nadchne je.

Tuto lekci můžeme opět využít při představování anglických názvů číslic či matematických znaků.

2 PRAKTICKÁ ČÁST

Cílem praktické části této diplomové práce je navrhnout, zrealizovat a zhodnotit výuku anglického jazyka dle principů vzdělávací koncepce Montessori.

Tato část se skládá z popisu historie vzniku tříd, ve kterých byly přípravy hodin ověřeny, jejich Školního vzdělávacího programu, prvků Montessori metody vložených do výuky a na závěr samotných příprav hodin. U každé přípravy jsou vyjmenovány zastoupené Montessori principy, klíčové kompetence, mezipředmětové vztahy, součástí je i krátká reflexe.

2.1 Historie vzniku tříd

První z těchto tříd vznikla v roce 2017. V této době se ještě nejednalo o trojročí, ale třídu tvořili pouze žáci první třídy. Následující rok přibyla třída druhá opět tvořená žáky první třídy. Ve školním roce 2019/2020 byly na základě rozhodnutí vedení školy a konzultací s rodiči žáků ročníky „promíchány“ a současně bylo přijato několik prvňáčků. Vznikly tak dvě třídy zahrnující tři ročníky a dvě trojročí.

V současné době v rámci této školy fungují již dvě první trojročí a jedno druhé trojročí (4. a 5. ročník).

Z organizačních důvodů jsou děti na výuku anglického jazyka rozdělovány podle ročníků. Nicméně jejich práce je pomocí samostatných úkolů a projektů propojována i meziročníkově.

2.2 Montessori ŠVP

Aby mohly třídy v rámci klasické základní školy fungovat podle zásad Montessori pedagogiky, bylo zapotřebí vytvořit i vlastní Školní vzdělávací řád (dále jen ŠVP). Tento ŠVP vychází z velké části z Rámcového vzdělávacího programu ČR (dále jen RVP) a nesvazuje tak žáky ani učitele přílišnými, pevně stanovenými pravidly určujícími množství zvládnutého učiva, jak tomu často bývá.

Pro třídy s Montessori prvky byla nejprve včleněna dodatečná ustanovení do ŠVP pro celou základní školu. S přibývajícím časem a rozvojem tříd však bylo nutné vytvořit samostatné ŠVP, které by umožňovalo třídám legitimní fungování za současného naplňování Montessori principů.

Z hlediska anglického jazyka jsou v tomto ŠVP nejdůležitější výstupy výuky. Jelikož jsou třídy koncipovány jako trojročí, jsou i výstupy definovány jako výstupy pro celé trojročí, a ne pro jednotlivé ročníky. Pro první a druhý ročník tedy nejsou žádné oficiální výstupy definovány, a výuka tak není svázána. Děti se se tak mohou postupně, nenuceně s jazykem seznamovat podle svých individuálních schopností.

Pro konec prvního trojročí jsou již výstupy dány ŠVP Masarykovy základní školy Polesná 1690 Praha 9 – Újezd nad Lesy, který je určen pro třídy s prvky Montessori pedagogiky (2021). Patří sem:

Výstupy pro obor Anglický jazyk jsou dány následovně:

- Vyslovuje a čte foneticky správně v přiměřeném rozsahu slovní zásoby.
- Rozumí jednoduchým pokynům a větám, adekvátně na ně reaguje.
- Rozlišuje grafickou a mluvenou podobu slova.
- Pochopí obsah a smysl jednoduché, pomalé, pečlivě vyslovované konverzace dvou osob s dostatkem času pro porozumění.
- Používá a vyzná se v jednoduchém abecedním slovníku.

Jednotlivé výstupy jsou postupně během výuky naplňovány pomocí nejrůznějších prvků a aktivit, které zmiňuji níže v kapitole 2.3, věnované jednotlivým přípravám. Děti si například nacvičují správnou fonetickou výslovnost pomocí každodenního mluvení v angličtině u kalendáře, kde jednoduchými, stále stejnými větami mluví o měsících, ročních obdobích, počasí atd. Během hodin na děti hovořím převážně anglicky, což by měly být schopny reagovat. Do hodin zařazuji samozřejmě čtení a psaní, čímž se děti přirozeně učí rozlišovat mezi grafickou a mluvenou podobou anglických slov. V neposlední řadě děti pravidelně používají slovníky při práci s větou týdne (viz níže).

2.3 Prvky montessori v hodinách anglického jazyka

2.3.1 Kalendář

Ke každodenní společné aktivitě celého trojročí vztahující se k výuce anglického jazyka patří práce s kalendářem (viz Obrázek 17). Děti mluví v „ranním kruhu“, o tom, jaký je dnes den, jaké je datum, rok, roční období, počasí. Poté, co toto zvládnou v českém jazyce, přejdou ke konverzaci o kalendáři v angličtině. K tomuto účelu jsou připraveny i karty s otázkami (viz Obrázek 18), které kladou děti z kruhu. Děti, které

mají příslušný týden službu na kalendář, tedy informace v kalendáři připravují a nyní u něj stojí, odpovídají. Nejčastěji se této činnosti zhostí děti starší, tedy třetíáci, kteří mají již pokročilejší znalost anglického jazyka a jsou schopni používat věty jako:

„What day is today?“

„Today is Monday.“

„What date is today?“

„It's the first of February two thousand twenty three.“

„What is the season?“

„It's winter.“

„What is the weather?“

„It's freezing.“

...

Ostatní děti každou větu po řečníkovi opakuji, a upevňují si tak dané jazykové vazby. Vše je podpořeno vizuálně.

Obrázek 17: Kalendář 1

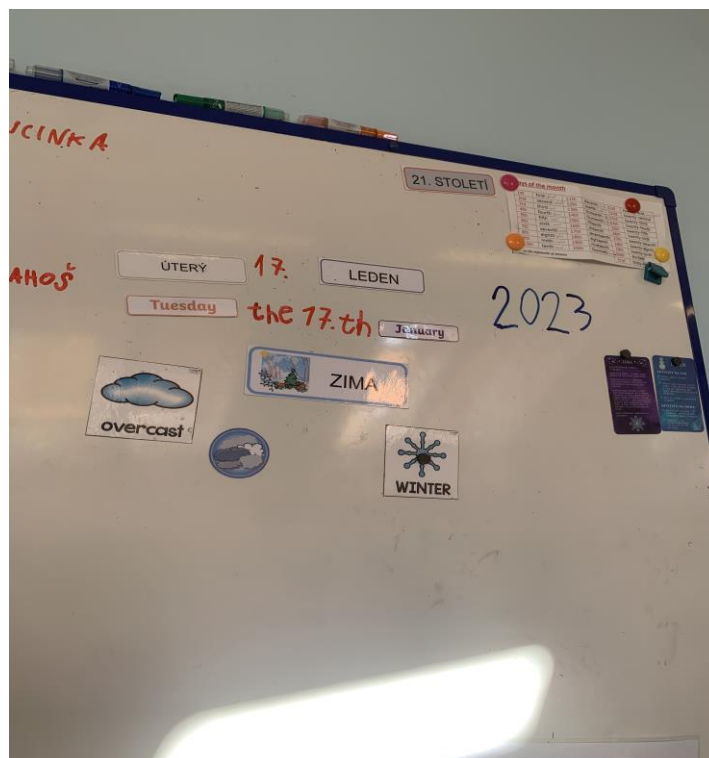
Zdroj: autorka práce

Obrázek 18: Anglické otázky ke kalendáři

Zdroj: autorka práce

Obrázek 19: Kalendář

Zdroj: autorka práce

2.3.2 Práce v kruhu, volný pohyb ve třídě

Každá hodina anglického jazyka začíná „zahajovacím kruhem“ (viz Obrázek 20). Práce v kruhu je jedním z důležitých Montessori prvků, navozuje atmosféru rovnocennosti mezi dětmi, ale také mezi dětmi a učitelem. Všichni vidí na všechny, nikdo k nikomu neseďí zády. Kruh je místem, kde je možné nejen prezentovat vědomosti, ale také sdílet pocity a řešit problémy. Ač má kruh svá jasně daná pravidla (např. po usednutí do kruhu se již každý soustředí na sebe nebo na práci, ale hovoří vždy jen jeden), atmosféra by měla být uvolněná a dovolovat každému se svobodně vyjádřit.

Po zahájení hodiny či prezentaci nové látky by měla následovat „volná“ individuální práce. Děti procvičují novou látku na pomůckách nebo pracují na jiných rozpracovaných úkolech z týdenního plánu. Mohou si k tomu vybrat jakékoli místo ve třídě nebo na chodbě a využívat potřebné pomůcky a materiály. Pokud je to potřeba, mohou děti konzultovat svou práci s učitelem. To vše samozřejmě za předpokladu, že respektují daná pravidla, mezi něž zejména patří: dodržování ticha při práci, pomalý pohyb po třídě a komunikace se spolužáky pouze za účelem konzultace některého z úkolů.

Pro samostatnou práci je vymezen přesný čas, který si děti samy hlídají a v určenou dobu práci přerušují či dokončí a vrátí se zpět do kruhu.

Obrázek 20: Kruh

Zdroj: autorka práce

2.3.3 Pomůcky

Takzvané pomůcky neboli výukové předměty, se kterými mohou děti manipulovat, ověřovat a procvičovat si jimi své znalosti, jsou velmi důležité zejména v prvním trojročí. V této fázi vývoje, jak bylo zmíněno výše, nemají děti ještě zcela vyvinuté abstraktní myšlení a pro hluboké a trvalé pochopení „problému“ si potřebují věci minimálně osahat a nejlépe zapojit i jiné smysly.

Proto i v anglickém jazyce, ač je sám o sobě poměrně abstraktní, se snažíme zapojit, zejména v prvním trojročí co nejvíce pomůcek k procvičení odprezentovaných jevů.

Na trhu zatím není velká nabídka takových pomůcek, které by byly hotové a připravené k práci ve výuce. Existuje však velké množství internetových zdrojů, kde je zdarma či za menší členský poplatek možné vhodné pomůcky stáhnout a případně dotvořit.

2.3.4 Samostatná kontrola

Jedním ze základů práce Montessori metodou je i možnost si práci zkontrolovat. Děti nemusí čekat, až si na ně učitel najde čas nebo až práci dokončí ostatní. Proto by každá pomůcka a pracovní list měly obsahovat i tzv. kontrolu.

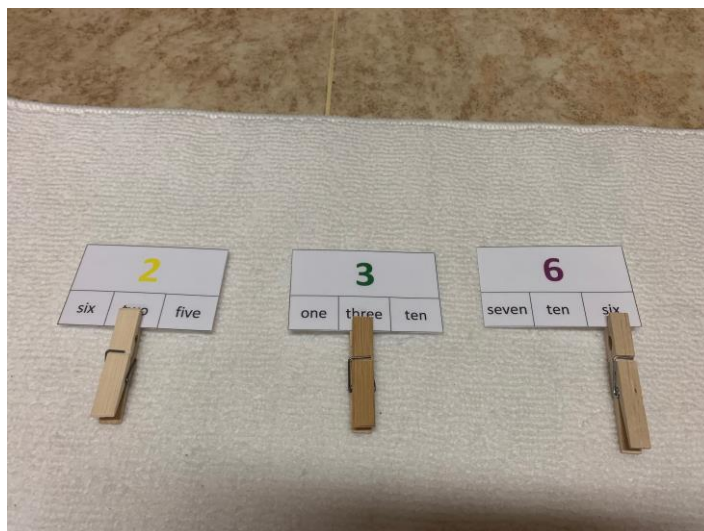
U pracovních listů se jedná o možnost nahlédnout do již vypracovaného listu, u jiných pomůcek jsou kontroly řešeny různě, např. fotografií správného řešení, správně vyřešený úkol vytvoří logický obrázek, odpověď napsána na zadní straně pomůcky (viz Obrázky 22, 23) apod.

Obrázek 21: Kontrola přikládáním

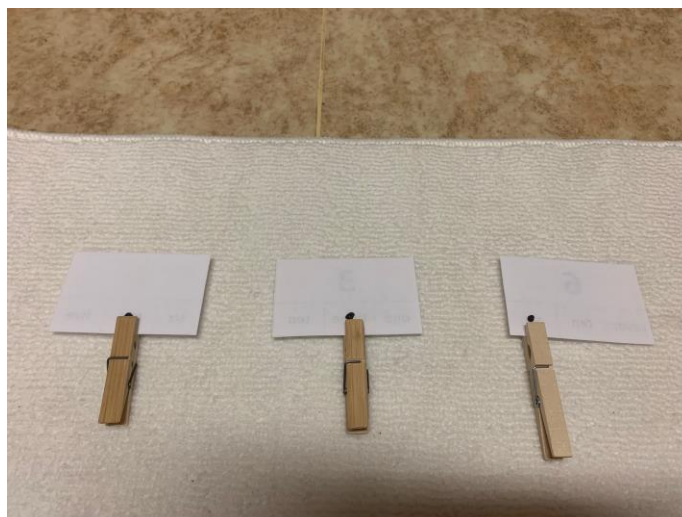
Zdroj: autorka práce

Obrázek 22: Pomůcka – čísla

Zdroj: autorka práce

Obrázek 23: Pomůcka – čísla – kontrola – kolíčky

Zdroj: autorka práce

2.3.5 Týdenní plán

V týdenním plánu je rozepsána práce, kterou je potřeba během týdne zvládnout. Děti si tak mohou samy či s pomocí učitele naplánovat, kdy konkrétní úkol splní. Učí se tak samostatnému rozhodování a časovému plánování.

Na začátku týdne učitel dětem plán představí, vysvětlí jim jeho jednotlivé položky, představí potřebné pomůcky a předvede práci s nimi.

Během týdne děti zaznamenávají do plánu splnění práce. Učitel má tak přehled o tom, kdo své povinnosti plní a komu je zapotřebí pomoci.

Na konci týdne proběhne „závěrečný, hodnotící“ kruh, kde učitel s dětmi opět plán projde a děti svou práci samy hodnotí. V případě nesplnění některých položek plánu se dítě s učitelem pobaví o příčinách jejich nesplnění a domluví se na případném řešení.

Úkoly týkající se anglického jazyka jsou samozřejmě také součástí týdenního plánu. Jedná se především o procvičení látky prostřednictvím pomůcek či pracovních listů.

K této samostatné práci je vždy nutné poskytnout i možnost samostatné kontroly, aby děti mohly práci opravdu vykonat ve zvoleném čase a nebyly závislé na učiteli.

Přímá práce učitele s dětmi je pak zaměřena hlavně na mluvení a poslech, které jsou ve výuce jazyka zásadní.

2.3.6 Věta týdne

Věta týdne je jednou ze samostatných prací, kterou děti plní kdykoliv a kdekoliv chtějí. Na vypracování tohoto úkolu mají týden.

Podstatou této práce je najít, zapsat, a přeložit anglickou větu napsanou na proužku papíru, který je vylepen v prostorách školní chodby, do které mají přístup všechny děti z obou tříd. Počáteční hledání zvyšuje nadšení dětí pro věc a motivuje je k práci. Po dvou dnech od svého uschování je „věta týdne“ přemístěna z tajného místa na nástěnku, aby měly šanci s ní pracovat i ty děti, které ji nenašly (viz Obrázek 24).

Téma věty se vztahuje k právě probíranému gramatickému celku nebo k jinému tématu, kterým se zrovna třída zabývá. Obsahem věty je většinou také nějaká zajímavá informace pro děti.

Tato práce je opět diferencována dle jazykové úrovně dětí. Ty s pokročilejší znalostí angličtiny zpracovávají větu celou, ty méně zdatné pracují pouze s určitými vyznačenými slovy.

Po uplynutí dané doby na vypracování úkolu větu společně čteme, na čemž si děti trénují výslovnost, a diskutujeme jednotlivé překlady. Dále se pozastavujeme nad případnými gramatickými jevy.

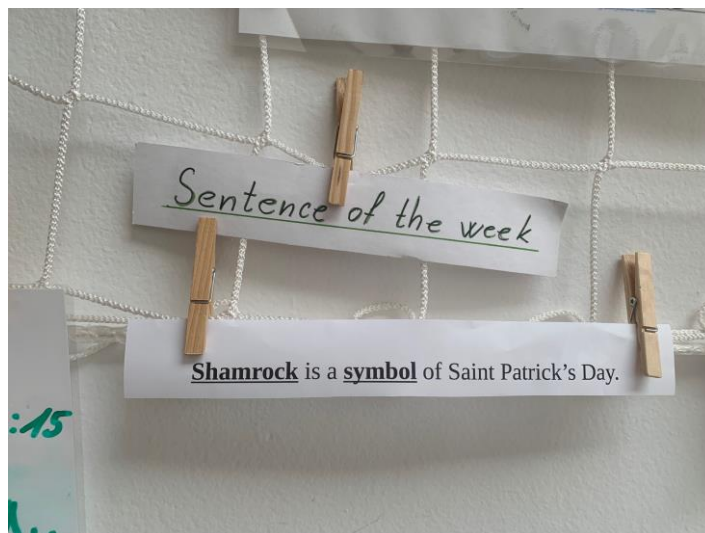
Pokud úkol někdo nevypracuje, diskutujeme o důvodech. Učitel si vede o práci dětí detailní záznamy a případné neodvedení práce je zmíněno na tripartitách (setkání ve formátu dítě-rodíč-učitel) či ve slovním hodnocení na vysvědčení.

Přínosů celé této aktivity je několik. Jak již bylo zmíněno výše, děti mohou úkol vypracovat ve svém vlastním čase, svým tempem, samostatně či s pomocí kamaráda. Učí se tak plánovat svou práci a mají zodpovědnost za její dokončení.

Slovník a pravidelná práce s ním se stane běžnou součástí jejich učení se jazyku. Dětská touha zjistit, co věta sděluje, děti motivují a prohlubují jejich nadšení z práce.

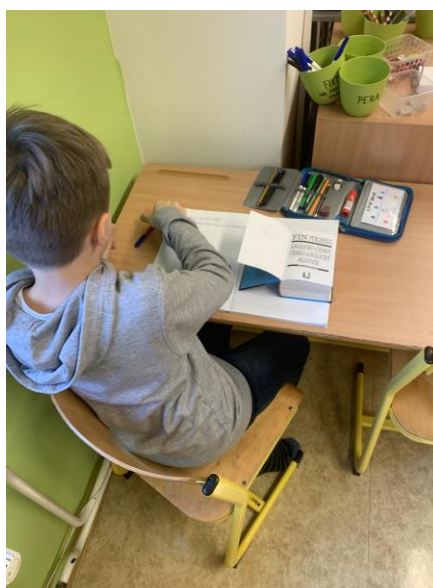
Možnost zvolit si obtížnost práce uspokojí jak děti pokročilé, tak děti se speciálními vzdělávacími potřebami, které tak rovněž mají možnost úkol splnit.

Obrázek 24: Věta týdne (sentence of the week)

Zdroj: autorka práce

Obrázek 25: Práce s větou týdne

Zdroj: autorka práce

2.4 Projekty

Projekty jsou výbornou příležitostí, jak propojit třídu s dalšími ročníky. Vzhledem k povaze projektů se jedná o ideální příležitost, jak dát každému dítěti možnost využít jeho silné stránky.

2.4.1 Projekt „Každé slovo má svou cenu“

Tento projekt byl vytvořen za účelem motivace v jazykové výuce 1. trojročí. Úkolem dětí bylo vymýšlet taková slova, za která by podle daného ceníku jednotlivých písmen (viz Obrázek 28) obdržely co nejvíce peněz.

Jelikož byl úkol určen pro celé trojročí, byl diferencován obtížností. Prvníáci a druháci vymýšleli primárně česká slova, třetíáci anglická. Mohli si samozřejmě navzájem pomáhat.

Cílem projektu bylo nasbírat co nejvíce peněz (z pohledu dětí). Cílem výukovým bylo u prvníáků a druháků podpořit psaní a tvoření českých slov, u třetíáků práce se slovníkem, tvorba anglických slov a rozšiřování slovní zásoby.

Za určité množství nasbíraných peněz byly udílěny odměny. Cenou za první místo byl jednodenní výlet do dětmi zvolené destinace.

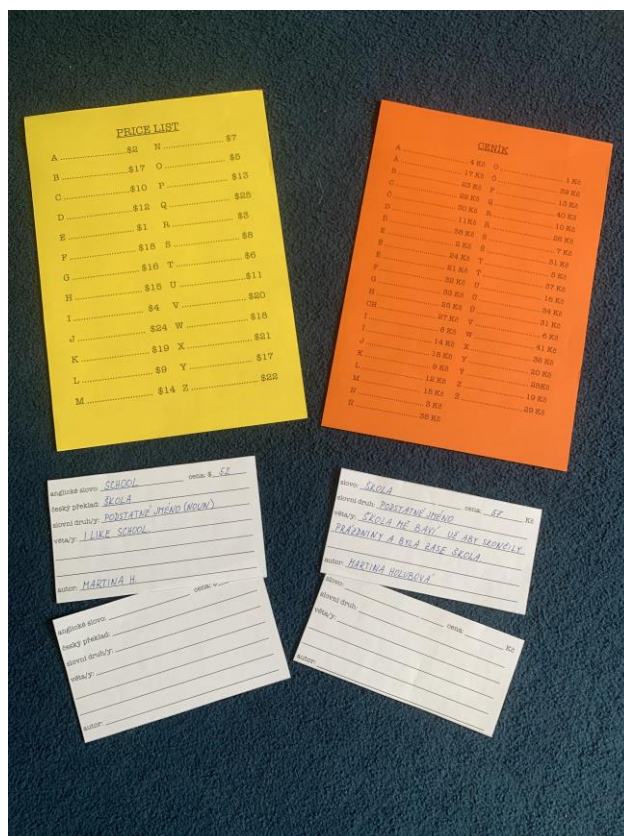
Časové rozmezí pro naplnění projektu bylo cca 1 měsíc. Děti se projektem velmi nadchly a bez problémů si vydělaly na první místo, tedy výlet dle svého výběru.

Obrázek 26: Prezentace projektu „Každé slovo má svůj smysl“

Zdroj: autorka práce

Obrázek 27: Projekt „Každé slovo má svou cenu“ – pomůcky

Zdroj: autorka práce

Obrázek 28: Projekt „Každé slovo má svou cenu“ – ceníky, kartičky na slova

Zdroj: autorka práce

2.4.2 Projekt „Postcrossing“

V rámci tohoto projektu si starší děti posílají pohledy psané v angličtině s lidmi z různých částí světa.

Třída je zdarma zaregistrována na webových stránkách tohoto projektu. Na základě vyplněných údajů systém automaticky přiděluje adresy, na které je možné pohledy zasílat. Stejně tak je i naše zaregistrovaná školní adresa přidělována zaregistrovaným členům z celého světa, a ti nám tak mohou napsat.

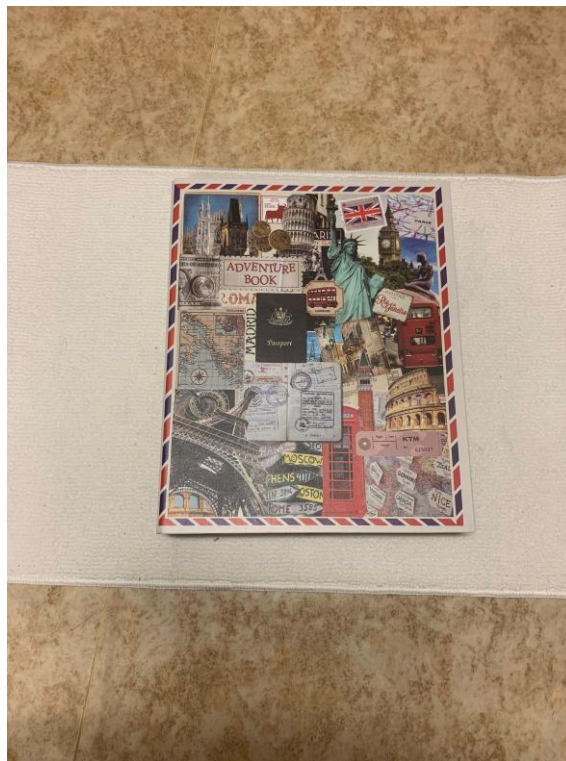
Na vlastní profil umístěný na zmíněných webových stránkách projektu je také možné zadat nejrůznější otázky, na které by děti rády dostaly odpověď. Například: „How are you? What's your job? What's your favourite food? What do you know about the Czech Republic? What do you like about your country?“ a podobně.

Děti mají takto skvělou příležitost komunikovat s reálnými lidmi v angličtině a zároveň si rozšířit zeměpisné znalosti. Při každém psaní pohledu totiž společně pracujeme na nejenom na jeho znění, ale také si na mapě najdeme místo, kde žije člověk, jemuž je pohled adresován, a něco si o tomto místě povíme. Stejně postupujeme, pokud někdo napíše nám.

Nejprve se s dětmi domluvíme, co bychom chtěli na pohled napsat, poté tento text napíšeme nanečisto v češtině. Dále si sestavíme jazykovou strukturu textu, do které jsou děti schopny již vložit prvky jako pozdrav, rozloučení apod. Další text zkusíme společně sestavit, pokud je text příliš složitý, napíšu jej anglicky já a následně jej rozstříhám na části, které nechám děti sestavit za pomoci slovníku. Jelikož se takový text musí vejít na pohlednici, jedná se pouze o krátké sdělení nebo otázky, s jejichž formulací nemají děti většinou problém.

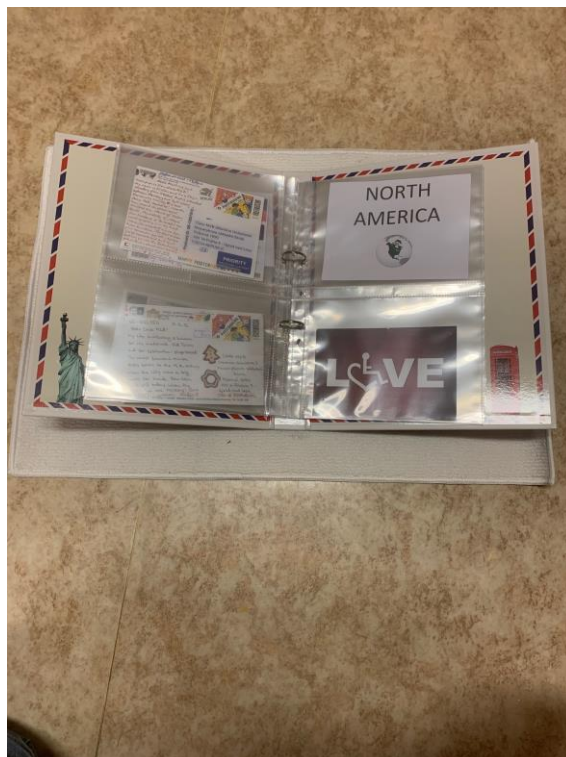
Pohledy, které obdržíme, zařazujeme do připraveného alba, kde jsou rozděleny podle kontinentů a zemí, ze kterých k nám dorazily (viz Obrázky 29, 30, 31).

Obrázek 29: Projekt Postcrossing – album

Zdroj: autorka práce

Obrázek 30: Projekt Postcrossing – album 1

Zdroj: autorka práce

Obrázek 31: Projekt Postcrossing – album 1

Zdroj: autorka práce

2.4.3 Zařazování angličtiny do jiných projektů

Angličtinu příležitostně zařazujeme i do jiných projektů, na kterých děti pracují. Děti mají možnost do těchto projektů vložit slova či některé věty, a to dle svých jazykových schopností.

2.5 Přípravy hodin anglického jazyka dle koncepce Montessori v 1. trojročí

2.5.1 Popis tříd, pro které byly přípravy vytvořeny a průběh výuky

Hodiny jsem připravovala pro dvě třídy prvního trojročí. Tyto jsou součástí klasické základní školy a jejich pojmenování je „Třídy s prvky Montessori pedagogiky“.

Dvě třídy prvního trojročí jsou tvořeny osmnácti prvňáky (12 dívek, 6 chlapců), šestnácti druháky (9 dívek, 7 chlapců) a jedenácti třetáky (6 dívek, 5 chlapců). Díky podpoře vedení školy působí v každé ze tříd asistentka pedagoga, která však do hodin dochází jen na základě aktuální potřeby.

Některé děti začaly s výukou anglického jazyka již ve školce, jiné se s ní setkaly ve škole poprvé. První dva roky ve škole mají děti nárok na jednu hodinu angličtiny týdně, ve třetí třídě se dotace zvyšuje na tři výukové hodiny. Některé děti dochází ve svém volném čase také na kroužky angličtiny. Z toho vyplývá, že rozdíly v úrovni znalostí anglického jazyka jsou mezi dětmi značné a individuální přístup k výuce jednotlivých dětí je spíše nutnou potřebou než výsadou.

Některé z dětí již navštěvovaly Montessori předškolní zařízení a jsou na práci podle této metody zvyklé, jiné navštěvovaly klasické školky a s Montessori výukou se setkaly až v první třídě.

Jak již bylo zmíněno výše, z organizačních důvodů se třídy na anglický jazyk dělí podle ročníků. Ze stejných důvodů také nemohou děti na výuku angličtiny zůstat ve svých kmenových třídách s připraveným prostředím, ale musí odcházet do prostor družiny.

Během hodin vedených dle Montessori metody se zaměřujeme zejména na princip vnitřní motivace, chuť objevovat, rozvíjení individuálních schopností vlastním tempem, princip svobody a možnost volby. Děti jsou vedeny k samostatnosti, aktivní, svobodné volbě práce, ale i odpovědnosti za svou práci.

Od třetí třídy si děti také vytvářejí své portfolio, které mohou prezentovat během tripartit.

První a druhý ročník se zaměřuje spíše než na výuku anglického jazyka jako takového na seznámení dětí s jazykem a motivaci dětí k zájmu o cizí jazyk. Hodiny jsou proto hravé a zaměřují se zejména na základní slovní zásobu.

Ve druhé třídě, kdy již většina dětí umí číst, se výuka pozvolna rozšiřuje i na seznamování se s psanou formou jazyka, která je vzhledem k rozdílnosti psané a mluvené formy jednotlivých slov v angličtině velmi složitá.

Třetí třída již pozvolna proniká do gramatických jevů, tvorby základních vět, čtení a poslechu textů.

Z důvodu omezeného množství pomůcek na výuku anglického jazyka si je z větší části vytvářím postupně svépomocí. Tyto pomůcky pak společně s učebnicí Happy Street používám při výuce třetáků. Využíváme zejména dialogové texty či hry na procvičení určitých jazykových jevů. Příležitostně využíváme i pracovní sešit Happy Street. Větší část výuky je však vedena spíše Montessori metodou, kdy děti samostatně pracují s pomůckami, volí si čas a způsob učení a podobně.

Všechny aktivity jsou samozřejmě maximálně individualizovány podle potřeb jednotlivých dětí.

Jelikož ve výuce cizího jazyka jsou děti z velké části závislé na potřebě jazyk slyšet a aktivně na něj reagovat, je určitá část výuky vedena učitelem, který na děti anglicky hovoří, udílí jim instrukce a klade otázky. Děti na toto reagují dle svých možností buď anglicky, případně česky.

Samostatná, individualizovaná část výuky pak probíhá prostřednictvím práce s pomůckami, pracovními listy či poslechem.

2.5.2 Přípravy hodin

V této části bych ráda obecně popsala jednotlivé části hodin angličtiny a zdůraznila Montessori prvky, které jsou v nich zahrnuty.

V každé níže uvedené přípravě hodiny uvádím následující údaje:

1. Ročník, pro který se příprava nejlépe hodí.
2. Počet dětí ve třídě, pro kterou byla hodina připravena.
3. Časová dotace – pokud je to možné, je vhodné dodržet i v hodinách anglického jazyka blokový způsob výuky. Děti se tak mohou lépe do tématu ponořit.
4. Téma hodiny.
5. Pomůcky.
6. Prostředí, ve kterém výuka probíhá.
7. Cíl hodiny.
8. Klíčové kompetence.
9. Mezipředmětové vztahy.
10. Zastoupené Montessori principy – mezi těmito principy v přípravách nezmiňuji samozřejmý a všudypřítomný respektující přístup k dětem, který začíná jejich osobní volbou, jak budou učitele oslovovat (zda budou tykat nebo vykat), přes volný pohyb po třídě v případě potřeby a volbu pracovního místa.
11. Postup ve vyučovací hodině
 - Zahajovací kruh – většina hodin začíná v zahajovacím kruhu, který má ve třídě navodit pracovní atmosféru a současně pocit rovnosti mezi všemi členy včetně učitele. Při každém kruhu platí daná pravidla, jež je třeba

respektovat – soustředit se na práci; mluví pouze jeden žák, který má u sebe „mluvící“ předmět; naslouchat ostatním.

V zahajovacím kruhu také děti dostanou možnosti vyjádřit své aktuální pocity, a to jak zcela jednoduchou a mnohokrát opakovanou frází, tak vlastními slovy, pokud to jejich jazyková úroveň dovoluje. Je zde tak využit princip individualizace práce dětí a každý se může projevit dle svých možností.

V neposlední řadě je zahajovací kruh také dobrým místem k motivaci dětí k následující práci pomocí písničky či hry.

- **Prezentace** – při potřebě seznámit děti s novými informacemi (nová slovní zásoba, gramatika, ...) proběhne v hodině krátká prezentace, která by neměla trvat déle než 15 minut. Tato prezentace by měla respektovat tzv. trojstupňové učení (viz kapitola 1.2.6). Součástí této prezentace by měla být i ukázka pomůcek, které je možné k procvičení problematiky použít.
- **Samostatná práce** – po prezentaci se děti obvykle rozcházejí k samostatné práci – procvičování dané problematiky s pomocí pomůcek, pracovních listů, konzultace s učitelem. V případě, že je dítě již s problematikou seznámeno, je v jazyku pokročilejší, má možnost jiné samostatné práce, např. četby anglické knihy, poslechu audio knihy, práce s knihou a interaktivní tužkou, přípravy vlastního projektu, aj. Na tuto samostatnou práci mají děti předem určený čas, který si samy hlídají. Po jeho uplynutí se opět scházejí s učitelem v kruhu.
- **Závěrečný kruh** – v závěrečném kruhu děti krátce zhodnotí svou samostatnou práci. Shrnou, co stihly a co potřebují ještě dokončit. Domluvíme se, zda práci zvládnou ve škole nebo si jí vezmou domů. U každé části vyučovací hodiny uvádím odhad její časové náročnosti.

2.5.2.1 Příprava hodiny – Čísla 1–10 (psaná forma)

Ročník: 3.

Počet dětí ve třídě: 11.

Časová dotace: 90 min.

Téma: Čísla 1-10 (psaná forma).

Pomůcky: karty s čísly 1–10, karty s anglickým názvy čísel 1–10, pomůcka „puzzle“, „zmrzlina“, „kolečky“, pracovní listy (viz Příloha 1).

Prostředí: Třída.

Cíle hodiny: Děti umí přiřadit psanou podobu čísla k číslici.

Klíčové kompetence:

- Kompetence k učení – děti si samy organizují svůj čas a činnosti, volí si pomůcky k práci.
- Kompetence k řešení problémů – děti reflektují výsledky své práce i práce ostatních.
- Kompetence sociální a personální – děti byly schopny spolupracovat s ostatními, pracovat ohleduplně.
- kompetence pracovní – děti plnily zadané úkoly, vhodně volily pracovní pomůcky.

Mezipředmětové vztahy: matematika.

Zastoupené Montessori principy:

- práce v kruhu,
- trojstupňové učení,
- práce s pomůckou – názorné učení,
- volný pohyb po třídě, svobodná volba pracovního místa,
- sebereflexe.

Postup ve vyučovací hodině:

- Zahajovací kruh.
- Popřeji „Good morning.“, děti anglicky odpoví „Good morning“.
- Posílám „mluvící předmět“ (hovoří pouze ten, kdo předmět drží) společně s otázkou „How are you?“. Dítě sedící vedle mě odpoví některou z naučených frází: „I‘m fine., I‘m sad. ...“.
- Pokud chce dítě pokračovat v hovoru a doplnit, proč se zrovna cítí, jak se cítí, je to možné, ale jen v angličtině. Buď je toho samo schopné nebo má možnost před zahájením hodiny toto zkonzultovat se mnou a já mu potřebnou větu pomůžu vytvořit, případně napsat na papírek.

(cca 5 min)

Hra

K navození nadcházejícího tématu si zahrajeme s dětmi hru na motivy české dětské hry „Šly tři opice do porodnice“. Děti sedí v kruhu, ruce rozpažené, dlaně vzhůru. Pravou dlaň mají nad dlaní souseda po své pravé ruce, levou dlaň pod dlaní souseda vlevo. První tleskne svou pravou dlaní do pravé dlaně svého souseda vlevo a vysloví číslo „one“. Druhý opět tleskne svou pravou dlaní do pravé dlaně souseda po levici a řekne „two“. Takto postupujeme až do chvíle, kdy by měl příslušný hráč tlesknout a říci „ten“. V tuto chvíli se hráč, do jehož dlaně by mělo být tlesknuto, snaží svou dlaní ucuknout. Pokud se mu to podaří a tleskající plácne místo do jeho do své ruky, vyhrává.

(cca 5 min)

Prezentace

Sdělím dětem, že jak si již jistě všimly, v angličtině se slova často jinak vyslovují a jinak píší. Dnes bych jim ráda představila pomůcky, pomocí kterých se mohou naučit, jak se píší jednotlivá čísla 1-10, která již dávno umí vyjmenovat.

Připravím před sebe podložky na prezentaci jednotlivých pomůcek. Jedná se o pomůcky „puzzle“, „zmrzliny“, „kolíčky“.

Pečlivě předkládám jednotlivé části pomůcky tak, jak by s nimi mělo být pracováno. S pomůckami se může pracovat individuálně, nebo ve dvojicích.

Dále dětem nabídnu pracovní listy či knížku s tématem čísel, pokud by žádná pracovní pomůcka nebyla zrovna volná.

Určím dětem čas, kdy se opět sejdeme na kruhu a zhodnotíme práci.

(cca 15 min)

Samostatná práce

Děti se rozcházejí k samostatné práci s pomůckami. (viz Obrázek 32)

(cca 40 min)

Obrázek 32: Práce s pomůckou – puzzle

Zdroj: autorka práce

Společná aktivita

Rozdám dětem karty s číslicemi a jiné karty s jejich anglickými názvy. Úkolem je poskládat řadu čísel, jak jde za sebou a přiřadit k nim správné anglické názvy.

Děti pracují skupinově, mohou se radit. Tuto aktivitu (hru) můžeme hrát vícekrát, aby si děti vystřídal různé karty.

(cca 5 min)

Hodnotící kruh

Pošlu po kruhu „mluvící předmět“. Každé dítě zhodnotí, jak se mu práce dařila, zda stihlo použít všechny, nějaké nebo žádné pomůcky. Zda již věc zvládlo nebo na ní potřebují ještě pracovat.

Připomenu dětem, že pokud mají potřebu se tématu ještě věnovat, mohou i mimo hodin angličtiny využít pomůcky, které k dispozici v poličkách na chodbě.

(cca 10 min)

Reflexe

Úvodní dětem již známá aktivita navodila pracovní atmosféru a děti se začaly soustředit. Zvolená motivační hra aktivizovala děti, rychlou a zábavnou formou si zopakovaly potřebné učivo, a snadno jsme tak přešli k tématu hodiny.

Všechny děti se se zájmem seznámily s poskytnutými pomůckami na procvičení psané formy čísel. Každé dítě si pak vybralo, s jakou pomůckou chce začít pracovat.

Se dvěma pokročilými dětmi jsem se domluvila na jejich práci, protože již mají toto učivo zvládnuté. Jelikož si i přesto chtěly vyzkoušet některé pomůcky, nejprve pracovaly s nimi a poté mohly přejít k jiné práci (věta týdne, četba knihy, práce s jinou pomůckou).

Většina dětí v závěrečném kruhu zhodnotila, že jim pomůcky pomohly procvičit a ujasnit si psanou formu čísel. Asi tři děti vyjádřily potřebu dalšího procvičování, protože jim některá slova stále činí problém. Připomněla jsem dětem možnost kdykoliv pomůcky znovu využít, jelikož jsou přístupné v policích na chodbě.

Cíle hodiny bylo dosaženo, všechny děti uměly správně přiřadit psanou formu čísla k číslici, asi tři děti s drobným zaváháním nebo za použití vylučovací metody. Tyto děti se však o potřebě dalšího tréninku samy zmínily, jak uvádím výše.

V následující hodině by bylo dobré využít také pracovní list, na kterém by si děti mohly upevnit psanou formu také psáním názvů číslic, a nejen jejich přiřazováním.

2.5.2.2 Příprava hodiny – O vzniku vesmíru a planetě Zemi

Ročník: 3.

Počet dětí ve třídě: 11.

Časová dotace: 90 min.

Téma: První velký příběh – O vzniku vesmíru a planetě Zemi (Tato hodina navazuje na první velký příběh v hodině kosmické výchovy.).

Pomůcky: obrázky ke klíčovým slovům – „space“, „big-bang“, „planets“, výukový plakát s anglickými názvy planet, pracovní listy k tématu „planety“.

Prostředí: třída.

Cíl hodiny: Děti umí s vizuální podporou anglicky pojmenovat planety naší sluneční soustavy. Děti znají některá slovíčka vztahujících se k tématu „vesmír“.

Klíčové kompetence:

- Kompetence k učení – děti si samy organizují svůj čas a činnosti, volí si pomůcky k práci.
- Kompetence k řešení problémů – děti reflektují výsledky své práce i práce ostatních.

- Kompetence sociální a personální – děti byly schopny spolupracovat s ostatními, pracovat ohleduplně, tiše.
- Kompetence pracovní – děti plnily zadané úkoly, vhodně volily pracovní pomůcky.

Mezipředmětové vztahy: Kosmická výchova – přírodověda.

Zastoupené Montessori principy:

- práce v kruhu,
- trojstupňové učení,
- volný pohyb po třídě, svobodná volba pracovního místa,
- sebereflexe,
- bloková výuka.

Postup ve vyučovací hodině

Zahajovací kruh

Jako vždy se nejprve pozdravíme („Good morning“) a posíláme po kruhu „mluvící předmět“ s otázkou „How are you?“

Hovořím s dětmi na téma prvního velkého příběhu, který si vyslechly v rámci kosmické výchovy, a pomocí otázek nechávám děti vyprávět, co vše už se dozvěděly.

(cca 10 min)

Prezentace

Ptám se dětí, jestli by chtěly slyšet příběh znovu, ale tentokrát v angličtině. Vyprávím anglicky zkrácenou verzi příběhu. U klíčových slov jako „space“, „big-bang“, „planets“ předkládám před sebe názorné ukázky (viz Obrázek 33).

Obrázek 33: Obrázky ke klíčovým slovům

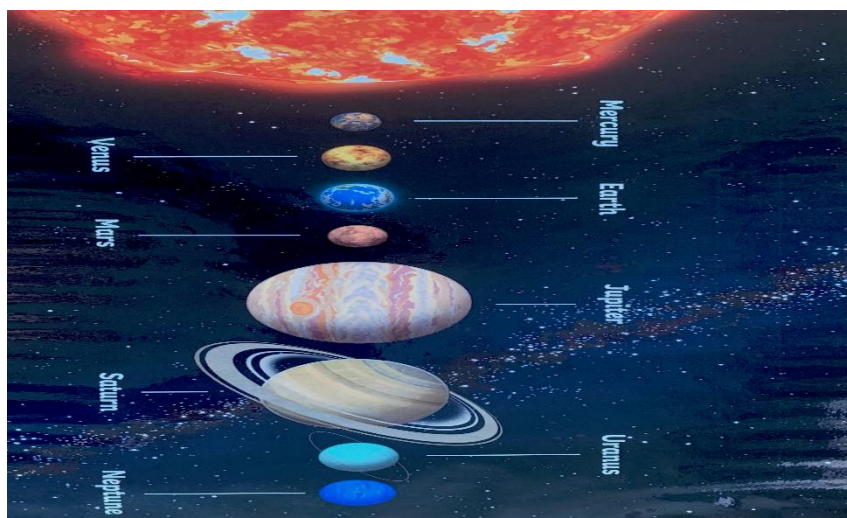

Zdroj: autorka práce

Představuji dětem výukový plakát s planetami a jejich anglickými názvy (viz Obrázek 34). Procházíme s dětmi názvy jednotlivých planet, pomocí trojstupňového systému. Po dětech ve třetím ročníku již požadují, aby na otázku „What is this?“ neodpovídaly jen jednoslovně, ale celou větou – „This is ...“. V poslední fázi se ptají děti navzájem.

(cca 15 min)

Obrázek 34: Sluneční soustava

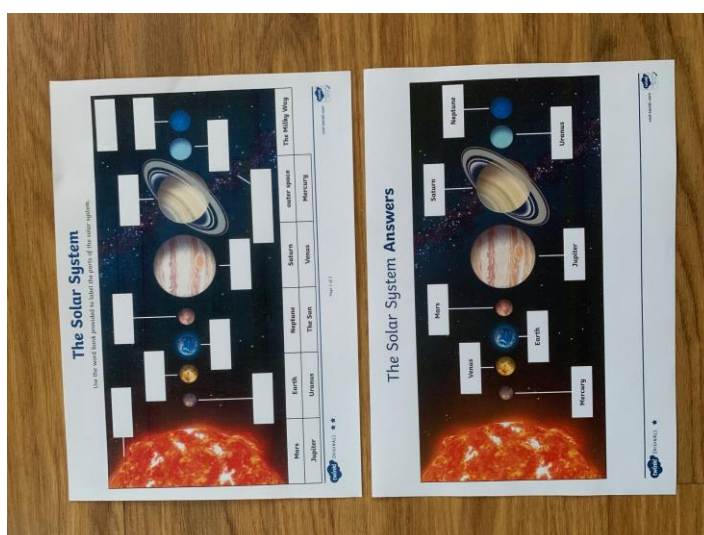
Zdroj: Twinkl, 2023

Samostatná práce

Ve třídě jsou připravená stanoviště s aktivitami rozdělenými podle obtížnosti. Děti s menší znalostí angličtiny si mohou vybrat práci, kde k planetám pouze přiřazují správné anglické názvy (viz Obrázek 35), středně pokročilé děti, mohou pracovat na čtení s porozuměním na téma planet (viz Obrázek 36) a nejpokročilejší angličtináři mohou pracovat s již obtížnějším textem o planetách (viz Obrázek 37). Všechny práce jsou samozřejmě doprovázeny kontrolami, ve kterých si děti mohou ověřit správnost své práce.

(cca 15 min)

Obrázek 35: Pracovní list – Planets (přiřazování názvů)

Zdroj: Twinkl, 2023

Obrázek 36: Čtení s porozuměním – lehké

Read and Colour

Colour:
 Uranus and Neptune in blue.
 Earth in green and blue.
 Saturn, Jupiter and Venus in brown and yellow.
 Mercury in grey.
 Mars in red.

Mercury Mars Venus Earth Saturn Jupiter Uranus Neptune

Zdroj: Twinkl, 2023

Obrázek 37: Čtení s porozuměním – obtížnější

The Solar System Vocabulary

Mercury	Mars	Uranus	Planet
Venus	Earth	Jupiter	Neptune
Sun	Saturn	Kuiper belt	Star

Use the words above to complete the sentences.

_____ is red and is the fourth planet from the Sun.

_____ is blue and is the eighth planet from the Sun.

The _____ is a ring-shaped disc made up of asteroids and dwarf planets.

_____ is the largest planet in the Solar System.

_____ is the second planet from the Sun.

_____ has 27 moons and is the seventh planet from the Sun.

_____ has many rings and is the sixth planet from the Sun.

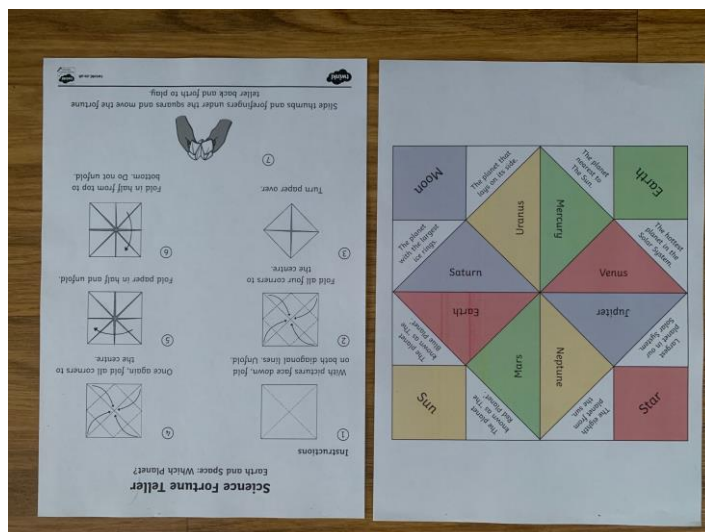
_____ is covered by land and water. It is our home planet.

_____ is very hot and is the planet that is closest to the Sun.

Zdroj: Twinkl, 2023

Děti dostanou také možnost, po dokončení alespoň jedné z výše zmíněných prací si za mé asistence poskládat „nebe, peklo, ráj“ s tematikou vesmíru (viz Obrázek 38).

Obrázek 38: Nebe, peklo ráj – skládanka

Zdroj: Twinkl, 2023

Společně se dohodneme na tom, jak dlouho budou děti moci pracovat na samostatné práci a v kolik hodin se opět sejdeme na kruhu

Věta týdne

V čase samostatné práce se mohou děti vydat hledat „větu týdne“, která je ukrytá v prostorách chodby. Když ji najdou, opiší jí do sešitu a s pomocí slovníku se pokusí přeložit. Tato věta se ve většině případů vztahuje k probíranému tématu. Věta k tématu vesmíru byla: „We call Earth the blue planet.“ Pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami je v každé větě vyznačeno pouze jedno nebo dvě slova, o kterých si mají zjistit (pokud nevědí), co znamenají. V tomto případě to bylo slovo „blue“.

(cca 45 min)

Závěrečný kruh

Ve stanovený čas se scházíme v kruhu, kam si děti přinesou svou práci a každé krátce zhodnotí, na čem a jak pracovalo, co nového se dozvědělo, zda mělo s něčím problémy. Každý přečte větu týdne z minulého týdne a její překlad.

(cca 15 min)

Reflexe

V následující hodině je zapotřebí se k tématu vrátit a dětem nově získané vědomosti (názvy planet) osvěžit a upevnit. Může se tak dít pomocí hry, písničky nebo jiné aktivity.

Na základě dohody s kmenovou učitelkou si děti anglické názvy planet doplnily i do svého „lapbooku“, který si v rámci kosmické výchovy vytvářely.

K ověření znalostí a uzavření tématu dojde ve chvíli, kdy se dítě dostaví s alespoň jedním vypracovaným pracovním listem a podle úrovně svých znalostí mi buď označí na obrázku jmenované planety nebo je samo při označování vysloví. Pokročilejší děti mohou prokázat i svou znalost další slovní zásoby z dané oblasti. Pokud se dítěti toto nepodaří, je požádáno o další procvičení a může přijít příští hodinu znovu.

2.5.2.3 Příprava hodiny – Počítání do deseti

Ročník: 1.

Počet dětí ve třídě: 18.

Časová dotace: 45 min.

Téma: Počítání do deseti.

Pomůcky: obrázkové karty s čísly, různobarevné dřevěné knoflíky (případně pet víčka).

Prostředí: Třída.

Cíle hodiny: Děti umí vybrat po vyslovení anglického názvu čísla správnou číslici.

Klíčové kompetence:

- sociální a personální – děti byly schopny navzájem komunikovat a pomáhat si

Mezipředmětové vztahy: matematika.

Zastoupené Montessori principy:

- práce v kruhu,
- trojstupňové učení,
- práce s pomůckou – názorné učení.

Postup ve vyučovací hodině:

Zahajovací kruh

Pozdravím děti („Good morning“), děti odpoví („Good morning“).

(cca 1 min)

Motivace – písnička

Sdělím dětem, že jim zazpívám písničku, ve které se zároveň skrývá nápověda k tomu, o čem bude dnešní hodina. Zpívám (zároveň ukazuji na prstech) „Ten little Indians“. Ptám se dětí na to, o čem asi písnička je, diskutujeme o jejím obsahu. Děti dojdou (nebo je dovedu) k tomu, že se v písničce počítá. Další diskusí přijdou děti na to, že se budou dnešní hodinu zabývat čísly.

(cca 10 min)

Prezentace – trojstupňové učení

Postupně, po dvojicích, odkrývám obrázkové karty s čísly. Kdo ví anglický název, přihlásí se a vysloví jej. Pokud je název správný, znovu ho vyslovím. Takto dojdeme až k číslu 10.

Nyní postupně děti žádám, aby mi ukázaly určitá čísla: „Miky, show me number five.“ Děti ukazují. Pokud ani na poněkolkáté neukáží na správný obrázek, mohou požádat spolužáky o pomoc slovem „Help“. Po spolužákově nápovědě dítě ukáže na správný obrázek.

Po vystřídání všech dětí přecházíme k třetí fázi procesu zapamatování si informace. V této části děti musí samy vyslovit hledané slovo. Ptám se tedy: „What is this?“ a ukáží na jednu z karet s číslem. Oslovené dítě číslo pojmenuje, případně může opět požádat o pomoc a poté číslo správně pojmenovat.

Na závěr ukazují postupně na jednotlivá čísla a společně odříkáváme jejich anglické názvy.

(cca 10 min)

Pohybová hra

Seznámím děti s pravidly hry. Podle počtu dětí půjdou hledat samostatně nebo ve dvojicích po třídě schované karty s čísly. Kdo některé číslo najde ujistí se, že zná anglický název nalezeného čísla. Pokud ne, může se poradit s dalšími spolužáky nebo se mnou. Poté se vrátí do kruhu a vyskládá příslušné číslo pomocí dřevěných knoflíků, které máme k dispozici.

Jedno z dětí, vylosované pomocí anglického rozpočítávadla („Eeny, meeny, miny, moe ...“, „Ip dip do ...“) dá v angličtině naučenou instrukci „Close your eyes.“ A poschovává po třídě kartičky s čísly, tak aby byly částečně vidět a děti je mohly

relativně snadno najít. Poté se vrátí k dětem řekne „Open your eyes.“ a děti jdou hledat kartičky. Po návratu všech dětí a vyskládání všech čísel postupně po kruhu děti představují (anglicky vysloví) své číslo a po jednom anglicky spočítají vyložené knoflíky. Ostatní kontrolují správnost. Hru opakujeme alespoň dvakrát, aby si děti prostřídaly čísla.

(cca 15 min)

Písnička

Na závěr si opět zazpíváme písničku „Ten little Indians“.

(cca 2 min)

Reflexe hodiny:

Asi pět dětí, které se zabývaly angličtinou již ve školce, čísla do deseti již dobře znaly, což jsem si ověřila již v úvodních hodinách individuálními rozhovory. Těmto dětem jsem před zahájením práce dala na výběr, zda se chtějí účastnit společné prezentace nebo samostatně pracovat s pomůckou na rozšíření svých znalostí o psanou formu číslic. Dvě děti vyjádřily přání pracovat společně a tři zvolily samostatnou práci s pomůckou (přiřazování názvů k číslicím, vyskládávání správného počtu dřevěných knoflíků k psanému názvu čísla, vyskládávání názvu číslice z písmen pohyblivé abecedy).

Práci s pomůckami bylo potřebné dětem nejprve vysvětlit, což zabralo nějaký čas. V této hodině nebyla přítomna asistentka, která by případně v mohla pracovat (zpívat, zahrát krátkou hru) s ostatními dětmi, které jsem takto musela na chvíli zaměstnat jinou krátkou aktivitou v podobě anglických vybarvovánek.

Cíle hodiny bylo dosaženo částečně. Několik dětí si ještě potřebovalo následující hodinu projít za pomoci prezentace.

Další hodinu si děti aktivitou, kdy měly napočítat do deseti, ověřily, kdo již může přejít k práci s pomůckami (přiřazování obrázků k názvům, vyskládávání správného počtu dřevěných knoflíků, ...) a kdo potřebuje projít prezentací znovu.

Asi tři děti s pomalejším tempem či specifickými poruchami učení byly v počítání do deseti ještě nejisté, a proto si prošly prezentací znovu. Poté se mohly připojit k práci s pomůckami.

Po absolvování prezentace a práce s alespoň jednou pomůckou mohou děti přijít k ověření svých znalostí, které spočívá v předvedení práce s pomůckou a krátkém rozhovoru se mnou. Poté je pro ně téma uzavřeno a mohou přejít k dalšímu.

Obrázek 39: Práce s pomůckou – zmrzliny

Zdroj: autorka práce

2.5.2.4 Příprava hodiny – Práce s písní

Ročník: 3.

Počet dětí ve třídě: 11.

Časová dotace: 90 min.

Téma: Práce s písní.

Pomůcky: papíry na kreslení, text písně napsaný na tabuli, hudební nástroj k doprovodu

Prostředí: třída.

Cíl hodiny: Žáci umí reprodukovat novou anglickou píseň s obrázkovou a textovou oporou.

Klíčové kompetence:

- Kompetence k učení – děti si při samostatné práci (malování) musí samy dobře zorganizovat svůj čas na práci.
- Kompetence k řešení problémů – děti řešily problém jak v daném čase splnit zadaný úkol.
- Kompetence komunikativní – odprezentování obrázku před třídou.

Mezipředmětové vztahy: Výtvarná výchova, hudební výchova.

Zastoupené Montessori principy:

- práce v kruhu,
- samostatná kreativní práce – tvorba obrázku,
- samostatný časový management,
- svoboda volby pracovního místa,
- závěrečná individuální i vzájemná reflexe.

Postup ve vyučovací hodině:

Zahajovací kruh

Popřeji „Good morning.“, děti anglicky odpoví. Posílám „mluvící předmět“ (hovoří pouze ten, kdo předmět drží) společně s otázkou „How are you?“. Dítě sedící vedle mě odpoví některou z naučených frází: „I‘m fine., I‘m sad...“. Pokud chce dítě pokračovat v hovoru a doplnit, proč se zrovna cítí, jak se cítí, je to možné, ale jen v angličtině. Buď toto zvládne samo, nebo má možnost před zahájením hodiny toto zkontrolovat se mnou a já mu potřebnou větu pomůžu vytvořit, případně napsat na papírek.

(cca 5 min)

Písnička

Hlasování si zvolíme z již známých písniček jednu, kterou si na zahájení hodiny zazpíváme.

Poté se zeptám dětí, zda znají písničku „The ants go marching“ (viz Příloha 2), zahrají (na ukulele) a zazpívám dětem novou písničku.

Odkryji dětem text písničky předem napsaný na A3 papíru či na tabuli. Společně text přečteme (já přečtu první, děti opakují), ptám se, jestli děti vědí, co znamenají některá slovíčka, která by ještě nemusely znát. Poté se dětí zeptám, zda pochopily, o čem písnička je. Text znovu společně přečteme.

(cca 25 min)

Kreslení písničky

Rozdělím text na části podle smyslu a počtu dětí. Jedna část může odpovídat například jedné sloce. Děti si vylosují svou část textu. Poté je informuji, že budou malovat obrázky na základě přidělené části textu.

Dítě dostane papír a čitelně, velkým písmem na něj přepíše přidělenou část textu. Otočí papír a na druhou stranu namaluje obrázek vystihující tuto část textu. Děti si mohou ve třídě nebo na chodbě najít jakékoli místo k práci (u stolečku, na zemi, ...)

Domluvíme si společně čas, kdy se opět sejdeme s hotovým obrázkem. Kdo by byl hotov dříve, má možnost jakékoli tiché práce, například s pomůckou.

(cca 15 min)

Hádání

Půjčím si od dobrovolníka obrázek, ukáži jej dětem a poprosím je, aby podle něj hádaly, o jakou část textu se jedná. Pokud má někdo tip, přečte tipovanou část textu. Přijímám všechny návrhy. Po chvilce otočím papír a přečtu napsaný text – část textu písničky.

Vyzvu děti, aby se rozešly po třídě a nechávaly jedno druhé hádat, jakou část textu kreslily.

Opět se domluvíme na čase, kdy se znovu sejdeme v kruhu.

(cca 15 min)

Přednes textu dle obrázku

Děti se posadí zpět. Pomalu zpívám písničku. Po každé části zastavím a vyzvu toho, kdo tuto část textu kreslil, aby zvedl obrázek nad hlavu a zopakoval svou část textu. Postupně takto projdeme celou písničku. Každý, kdo přečte svou část, položí obrázek na hromádku doprostřed kruhu.

(cca 15 min)

Společný zpěv písničky podle obrázků

Vezmu (nebo o to poprosím někoho z dětí) hromádku obrázků. Postupně je ukazuji a zpíváme podle nich společně celou písničku.

(cca 5 min)

Závěrečný kruh

Společné sdílení prožitků. Děti se mohou k hodině vyjádřit, např. zda již písničku znaly, nebo pro ně byla nová, zda si ji zvládly alespoň částečně zapamatovat, zda jim k tomu obrázky pomohly atd.

(cca 5 min)

Reflexe hodiny

Některé děti bylo třeba ke kreslení více motivovat. Naopak jiné jsem musela požádat, aby „z legrace“ nekreslily něco, co do obrázku nepatří.

Když se blížil čas dokončení práce, upozornila jsem děti na to, aby stihly práci včas dokončit. Některé děti tohoto ještě nejsou vždy schopny, pokud se do práce příliš zaberou.

Je dobré mít připravené (náhradní) obrázky pro případ, že by někdo obrázek opravdu nestihl nebo schválně kazil.

Tuto aktivitu lze aplikovat téměř na jakoukoliv písničku, kterou bychom děti rádi naučili.

Během 1. trojročí je zvoleno několik anglických písniček, které by se děti měly naučit. Písničky jsou prostředkem pro snadné učení jazyka. S rozšiřujícím se repertoárem si děti postupně v hodině mohou vybírat, kterou písničku budeme zpívat.

Cíl hodiny byl naplněn. Děti si na závěr hodiny, s obrázkovou a textovou oporou, zazpívaly novou písničku.

2.5.2.5 Příprava hodiny – Roční období „jaro“

Ročník: 3.

Počet dětí ve třídě: 11

Časová dotace: 90 min.

Téma: Roční období – jaro.

Pomůcky: pracovní list (viz Příloha 4), obrázkové karty – roční období, měsíce v roce, tabule, fixy na tabuli – černá, modrá, červená, obrázkové karty + názvy k tématu jaro – sněženka, včela, motýl, ..., tvrdá podložka na práci v terénu

Prostředí: třída, les/louka/park/atd.

Cíl hodiny: Žáci umí pojmenovat anglicky jednotlivá roční období a přiřadit anglické názvy měsíců k ročnímu období „jaro“.

Klíčové kompetence:

- Kompetence sociální a personální – děti spolupracují s ostatními;
- Kompetence pracovní – děti pracují na splnění zadaného úkolu, vhodně si volí pracovní pomůcky;

Mezipředmětové vztahy: kosmická výchova (přírodověda).

Zastoupené Montessori principy:

- práce v kruhu;
- samostatné řešení problému – příprava pomůcek na odchod ven;
- svoboda volby pracovního místa;

Postup ve vyučovací hodině:

Zahajovací kruh

Předem určené dítě zahájí kruh („Good morning“), ostatní děti odpovídají. Vybrané dítě pošle nejbližšímu dítěti kamínek (mluvící předmět) a zeptá se ho, jak se má („How are you?“). Druhé dítě odpoví naučenou frází („I‘m fine.“) či může odpověď jinak rozvinout podle individuálních schopností.

(5 min)

Písnička

Month of the year – děti si pomocí oblíbené písničky zopakují názvy měsíců v roce (viz Příloha 3).

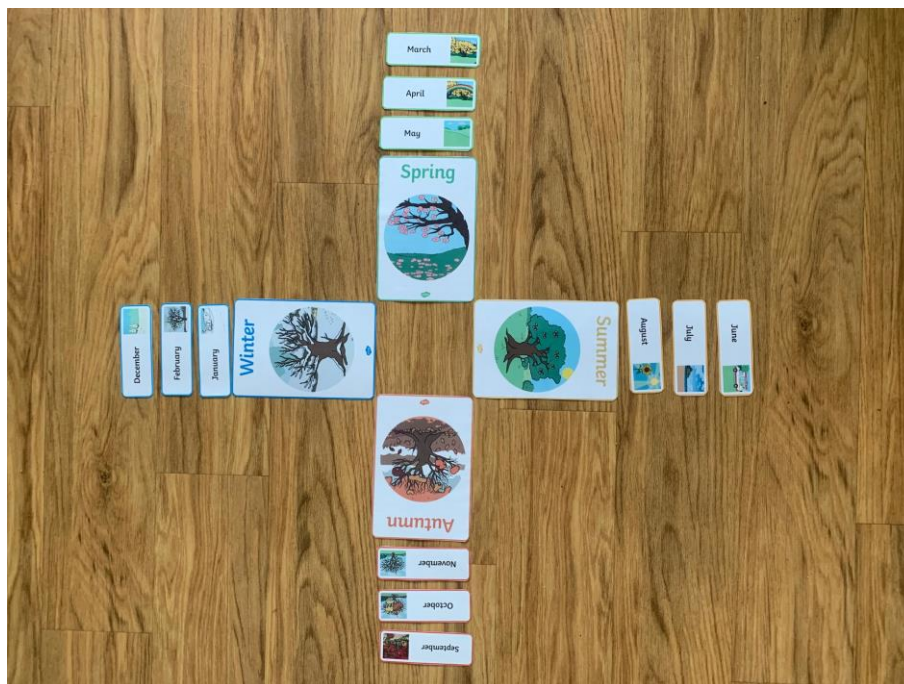
(5 min)

Prezentace

Pomocí obrázkových karet si děti zopakují názvy ročních období (viz Obrázky 40, 41). Které roční období je teď? Jaro – Spring. Které měsíce patří do tohoto ročního období? March, April, May. Ke kartě s ročním obdobím „jaro“ přiložím karty s názvy těchto měsíců.

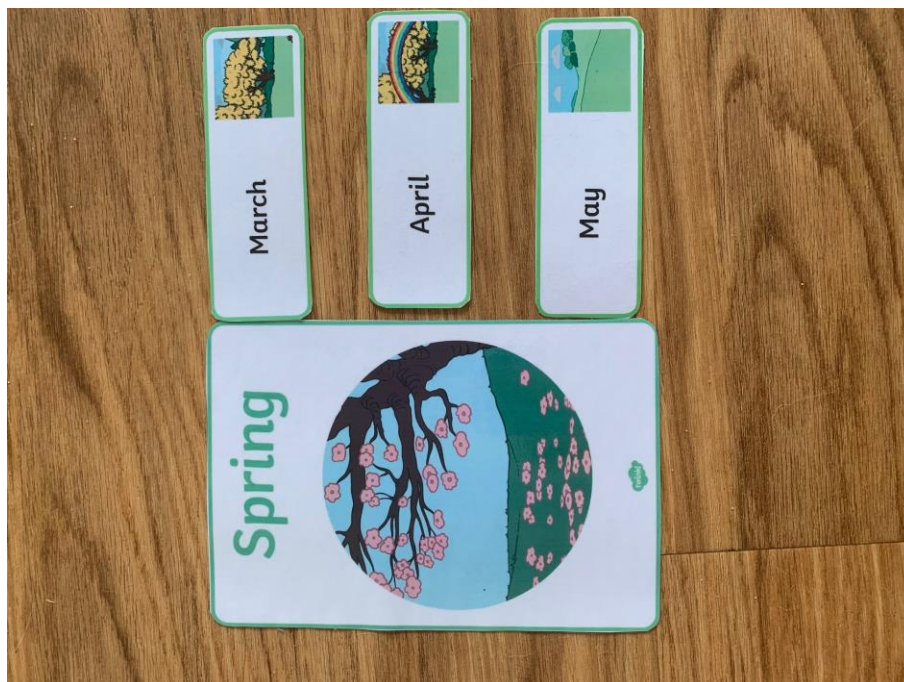
(10 min)

Obrázek 40: Roční období – měsíce

Zdroj: Twinkl 2023

Obrázek 41: Roční období – jarní měsíce

Zdroj: Twinkl 2023

Brainstorming

Děti říkají všechna slova, která je napadají v souvislosti s jarem a pokud vědí i anglický název, tak ho také řeknou. Česká slova zapisují na tabuli černou fixou, jejich případné anglické ekvivalenty modrou fixou. (jaro – **spring**, zelená – **green**, květina – **flower** atd.)

(5 min)

Prezentace nové slovní zásoby (trojstupňové učení)

S pomocí obrázkových karet dětem prezentuji slova, která mám s jarem spojena já. Jedná se o názvy věcí a zvířat, které budou později hledat venku (snowdrop – sněženka, bee – včela, butterfly – motýl atd.). Ukážu kartu, vyslovím slovo, děti opakují. Přidám další, vyslovím název, děti opakují, zeptám se na název první karty atd.

(5 min)

Seznámení s úkolem a přechod ven

Představím dětem úkol, který budou plnit během pobytu venku. Budou hledat co nejvíce věcí uvedených na pracovním listě. Mohou pracovat samostatně i ve dvojici či jinak velké skupině. Probereme, co všechno budou asi na práci venku potřebovat (tužku, tvrdou podložku). Děti si připraví potřebné věci. Následuje odchod ven.

(20 min)

Hledání

Děti během chůze lesem hledají věci z pracovního listu, nalezenou věc si odšrtnou.

(15 min)

Kontrola

Zastavíme na vybraném místě v lese. Zde se pobavíme o tom, kdo co viděl. Zvednu nad hlavu kartu s obrázkem včely a zeptám se: „Bumble-bee? Kdo viděl zopakuje „bumble-bee“. Takto pokračujeme, dokud neprojdeme všechna slova z pracovního listu.

(10 min)

Hra

Do vymezené části lesa rozmístím obrázky a názvy daných jarních zvířat a věcí. Děti mají za úkol je společně najít a přiřadit k sobě.

(5 min)

Přesun zpět do třídy

(10 min)

Brainstorming

Doplníme náš brainstorming červenou fixou o slova, která jsme na začátku výuky neznali. Díky barevnému rozlišení můžeme vidět, že hodina byla užitečná a naučili jsme se hodně nových slov.

(5 min)

Reflexe hodiny:

Hodina byla akční a děti zaujala. Vzhledem k přesunům a oblékání je potřeba vše dobře časově zorganizovat. Také je třeba dát pozor na dobrou přípravu všeho, co je potřeba sebou vzít ven.

Některé děti mají tendenci si vymýšlet, že některou věc viděly, i když ji neviděly, proto bychom měli děti před odchodem ven upozornit, že se nejedná o soutěž, ale že si pouze zkusíme, jak dobří pozorovatelé přírody jsme.

Cíl hodiny byl naplněn. Děti na konci výuky uměly anglicky vyjmenovat jednotlivá roční období a přiřadit anglické názvy k jarním měsícům. Děti umí vyjmenovat některá anglická slova související s ročním obdobím „jaro“.

V následující hodině si děti vytvoří „mini-book“, do kterého si zapíšou vybraná slova na téma „jaro“ a mohou ilustrovat obrázkem.

2.5.2.6 Příprava hodiny – Zoo animals

Ročník: 2.

Počet dětí ve třídě: 18.

Časová dotace: 45 min.

Téma: Zoo animals.

Pomůcky: ilustrační obrázky k písničce, hudební nástroj k doprovodu písničky (není nutné), klobouk, sluneční brýle, šátek, kabelka, batoh (cokoli, co by na sobě mohl mít návštěvník Zoo), papírové masky zvířátek, které jsme s dětmi vyrobili (slon, lev, opice, ...).

Prostředí: třída.

Cíl hodiny: Žáci umí označit, či pojmenovat některá zvířata žijící v zoologické zahradě.

Klíčové kompetence:

- Kompetence k řešení problémů – děti musí vyřešit, jak pantomimicky předvést zvíře tak, aby ho ostatní poznali.
- Kompetence komunikativní – děti se učily respektovat práci druhých (nezesměšňovat to, jak ostatní předvádí zvířata).

Mezipředmětové vztahy: hudební výchova, dramatická výchova, výtvarná výchova.

Zastoupené Montessori principy:

- práce v kruhu,
- trojstupňové učení,
- propojení s praktickým životem,

Postup ve vyučovací hodině:***Zahajovací kruh***

Posílám kamínek, ptáme se: „How are you?“ a odpovídáme „I‘m fine.“ či podobně.

(cca 1 min)

Motivační příběh

Zeptám se dětí, zda znají příběh o pěti opičkách, které zlobily a skákaly na posteli. Dětem, které příběh znají, řeknu, ať také poslouchají, jestli se opravdu jedná o stejný příběh. Převyprávím příběh na motivy básničky „Five little monkeys“.

Nácvik básničky

Zeptám se dětí, zda by se chtěly naučit vyprávět příběh i anglicky. Recituji básničku zároveň s pohyby, které k ní patří. Vyzvu děti, aby mě napodobily.

Five little monkeys (*pohyb – na ruce ukazují pět prstů*)

jumping on the bed. (*pohyb – skákání na místě*)

One fell off (*pohyb – zhroucení na zem*)

and bumped his head. (*pohyb – plácnutí dlaní do hlavy*)

Mama called the doctor and the doctor said, (*pohyb – ruka v pěst k uchu, palec a malíček rovně k naznačení volání telefonem*)

„No more monkeys jumping on the bed!“ (*pohyb – hrozím prstem*)

Four little monkeys jumping on the bed.

(cca 5 min)

Prezentace slovní zásoby

Ptám se dětí, kde by asi takovou opičku mohly vidět. Děti se doberou k tomu, že v džungli nebo v Zoo. Okomentuji – „in the jungle“, „in the Zoo“. Ptám se dětí na to, která jiná zvířátka by mohly v džungli nebo v Zoo vidět a zda ví, jak se jim říká anglicky? Přijímám české i anglické názvy. Pokud mám ke zmíněnému zvířeti obrázek prezentuji ho společně s anglickým názvem. Pokud děti vyčerpaly všechny nápady a já mám ještě v zásobě další prezentuji dětem karty s obrázky a názvy zvířat – pomalu, po částech je vytahuji z „kouzelného pytlíku“, děti hádají, o které zvíře se jedná. Když uhodnou, kartu před ně položím a vyslovím anglický název, děti opakují. Názvy několikrát zopakujeme trojstupňovým principem (viz výše).

(cca 10 min)

Pantomima

Každé dítě (nenutíme jej) si vylosuje náhodné zvíře a pantomimicky ho předvede. Je možné předvést i zvuky zvířat. Ostatní hádají a anglicky tipují, o které zvíře jde.

(cca 5 min)

Hra – Návštěva Zoo

Pomocí anglického rozpočítávadla se děti se rozdělí na dvě skupiny. Vysvětlím dětem, že si zahrajeme na návštěvu Zoo. Ve chvíli, kdy si nasadím klobouk, se stávám anglicky mluvícím průvodcem v Zoo. První skupinka ve chvíli, kdy si nasadí masky, které si děti vyrobily předcházející hodiny nebo předem připravily, se stává daným zvířetem v Zoo a musí zůstat na jednom místě ve svém výběhu a chovat se jako dané zvíře. Ve chvíli, kdy si děti nasadí brýle, batoh, šátek, stávají se návštěvníky Zoo a musí se tak chovat.

Seznámím s děti s frázemi, které budeme používat (např. „What is this?“), tyto fráze mám nachystané na kartách, které jim ukazuji ve chvíli, kdy je frázi potřeba použít.

Procházíme společně Zoo a já coby průvodce zastavuji u jednotlivých zvířat:

Návštěvníci: „What is this?“

Průvodce: „Elephant.“

Návštěvníci: „Elephant“

Průvodce: „Yes, this is an elephant. He is big and gray.“

atd.

(cca 15 min)

(Podle časové dispozice a zaujetí dětí se mohou skupinky posléze vyměnit.)

Závěrečný kruh

V kruhu se děti zeptám na jejich oblíbené zvíře v Zoo. Děti po kruhu odpovídají a zvedají příslušnou kartu s obrázkem.

(cca 5 min)

Rozloučení

(cca 1 min)

Reflexe hodiny

Hodina proběhla podle plánu a splnila svůj cíl. Děti si několika různými aktivitami – trojstupňovým učením, pantomiou, hrou v roli – osvojily a upevnily slovní zásobu z oblasti exotických zvířat.

Úvodní část s dramatizací básničky byla poněkud „divoká“, jelikož některé děti při předvádění padání z postele skutečně padaly na zem. Příště bude lepší předvádět padání v sedě, například jen bouchnutím rukou o zem.

Při pantomimě se některé děti styděly, je lépe vybírat jen dobrovolníky a děti do činností nenutit.

Hru na Zoo je poměrně dlouhá a vzhledem k ostatním aktivitám se děti nestihly v rolích zvířat a návštěvníků vystřídat. Zahrajeme si jí další hodinu znovu.

Následující hodinu budou děti nadále procvičovat a upevňovat slovní zásobou s využitím pomůcek, jako je přiřazování názvů k obrázkům a vyskládávání názvů pomocí pohyblivé abecedy. Společně si potom můžeme zahrát pexeso na téma exotických zvířat. Při této hře procvičíme správnou výslovnost názvů zvířat, kdy já či dítě, které je právě na řadě, při otočení obrázku vyslovíme jeho název. Kdo získá dvojici, musí ji také správně pojmenovat.

Po absolvování prezentace, která proběhla v úvodní hodině a práce s alespoň jednou pomůckou, mohou děti přijít k ověření svých znalostí v podobě předvedení práce s pomůckou a krátkém rozhovoru se mnou. Poté je pro ně téma uzavřeno a mohou přejít k dalšímu.

2.5.2.7 Příprava hodiny – Tělocvik s angličtinou

Ročník: 1.– 3. ročník (1. trojročí).

Počet dětí: 40 (dvě trojročí).

Časová dotace: 90 minut.

Téma: Tělesná výchova propojená s procvičením anglické slovní zásoby.

Pomůcky: karty s anglickými názvy rozcvičovacích cviků, molitanová hrací kostka, obrázky zvířat, kartičky s anglickými názvy zvířat, padák, malé látkové polštářky, barevné balóčky (cca 16 ks – 4 žluté, 4 modré, 4 červené, 4 zelené), gumové kroužky, zástěna (větší karton), zalaminované karty s vyobrazenými dlaněmi a chodidly

Prostředí: les, louka, park, hřiště, tělocvična ...

Personální zabezpečení: Ke každému stanovišti je potřeba jeden člověk jako koordinátor – učitel, asistent nebo někdo šikovnější z žáků.

Cíl hodiny: Žáci umí pojmenovat nebo označit základní barvy, části těla, levou a pravou stranu.

Klíčové kompetence:

- kompetence k učení – aktivizace paměti a logického myšlení,
- kompetence k řešení problémů – vymýšlení strategií řešení úkolů,
- kompetence komunikativní – komunikace v rámci skupiny,
- kompetence sociální a personální – práce ve skupině, rozdělení rolí, práce s aspekty soutěživosti.

Mezipředmětové vztahy: anglický jazyk, tělesná výchova, přírodověda.

Zastoupené Montessori principy:

- práce v kruhu,
- práce v heterogenní skupině,
- vícesmyslové učení,
- aktivní zapojení dětí.

Postup ve vyučovací hodině:

Zahajovací kruh

Děti se postupně, po kruhu anglicky spočítají. Představím cviky k rozehrání a jim přidělená čísla, házíme molitanovou kostkou a podle padlého čísla provádíme cviky (viz Obrázky 42,43).

(cca 10 min)

Obrázek 42: Rozcvička – karty se cviky

Zdroj: autorka práce

Obrázek 43: Rozcvička

Zdroj: autorka práce

Stanoviště

Děti se (ideálně samy, dobrovolně) rozdělí do pěti stejně velkých skupinek. Podmínkou je, aby každá skupinka obsahovala alespoň jednoho zástupce jednoho ze tří

ročníků. Každý se vydá na jedno připravené stanoviště. Skupinky se postupně vystřídají na všech stanovištích.

1) Stanoviště „Animals“

Děti stojí za sebou v řadě. Ve vzdálenosti cca 10 m od nich jsou rozmístěny karty s obrázky zvířat. Učitel ukáže dětem psaný anglický název některého z těchto zvířat a vysloví ho. Děti se mohou v rámci skupiny poradit, pak jedno z nich vyběhne a přinese obrázek zvířete, o kterém si myslí, že patří k názvu. Pokud se trefí, musí ještě správně vyslovit název, pak získává bod, pokud přinese špatný obrázek nebo není schopno správně vyslovit název, získává bod učitel.

(cca 15 min)

Stanoviště „Logico“

Skupinka se rozdělí na dvě části. Jedna připraví z jedné strany zástěny různobarevné míčky do gumových kroužků (například z kartonu umístěného mezi dva blízké stromy), aby je druhá část skupiny neviděla. Jedna barva se může opakovat maximálně dvakrát.

Druhá část skupiny stojí cca 10 m daleko, jeden ze skupiny vyběhne, umístí balónek do kroužků a zleva doprava přeřiká druhé skupině barvy, jak je za sebou umístil. Pokud druhá skupina potvrdí, že některou barvu umístil správně, hráč běží zpět ke své skupině. Vybíhá další a případně upravuje pozice míčků. Takto se pokračuje, dokud nejsou všechny barevné míčky ve správných pozicích, pak se skupinky vystřídají.

(cca 15 min)

Obrázek 44: Logico

Zdroj: autorka práce

Stanoviště „Feed and hands“

Na zemi jsou rozloženy 3 karty v pěti řadách s obrysy chodidel a dlaní v různých kombinacích (např. levé chodidlo, pravá dlaň, pravé chodidlo, následuje levá dlaň, pravá dlaň, pravé chodidlo, ...).

Děti postupně přistupují k obrázkovým kartám a umisťují na ně správné části těla. U toho anglicky říkají, zda se dotýkají left foot, right hand, right foot atd.

Postupně se vystřídají všechny děti. Můžeme každému měřit čas.

(cca 15 min)

Obrázek 45: Feet and hands

Zdroj: autorka práce

Stanoviště „Parachute“

Padák se skládá z 12 barevných dílů (3 červené, 3 modré, 3 zelené a 3 žluté). Podle počtu dětí drží vždy dvě nebo tři z nich stejnou barvu, jedno z dětí chodí okolo. Učitel společně s dalšími dětmi zpívá písničku „Wheels on the bus“. Když přestane, vykřikne anglický název některé z barev a děti, které ji drží, musí podlézt pod padákem a vyměnit si místa. Ten, kdo chodil okolo, se snaží zabrat prázdné místo. Pokud to stihne, chodí okolo ten, na kterého místo nezbylo.

(cca 15 min)

Obrázek 46: Parachute

Zdroj: autorka práce

Stanoviště „Pillows“

Děti stojí ve dvojicích proti sobě. Mají pokrčená kolena a ruce za zády. Mezi nimi leží naplněný látkový pytlík (nebo jiný předmět). Koordinátor stanoviště dává anglicky povely, které části svého těla se mají děti dotknout oběma svými rukama (head, knees, ...). V určitý čas koordinátor místo části těla řekne slovo „pillow“ a děti musí co nejrychleji sáhnout po polštářku. Kdo z dvojice ho získá, postupuje do dalšího kola. Na konci zbyde jeden držitel látkového pytlíku.

(cca 15 min)

Obrázek 47: Pillows

Zdroj: autorka práce

Závěrečný kruh

Na konci hodiny děti v kruhu ohodnotí své i skupinové výkony, které předvedly v anglickém jazyce a tělocvičné části.

(cca 5 min)

Reflexe:

Cíl hodiny byl naplněn. Většina dětí zvládla již během aktivit pojmenovat, označit či použít základní barvy, části těla a levou a pravou stranu, některým se toto povedlo až v závěru.

Děti plnily úkoly zapáleně, spolupracovaly. Velmi důležité je dobré časové plánování aktivit. Skupiny jsou různě rychlé.

Tuto aktivitu je vhodné naplánovat na závěr školního roku. A to vzhledem k možnosti uskutečnit ji venku, ale také proto, že umožňuje procvičit při zapojení pohybu nejrozličnější slovní zásobu, kterou děti během roku načerpaly.

Tato hodina nebyla zaměřena na individuální potřeby dětí, ale naopak na skupinovou práci a spolupráci.

2.5.2.8 Příprava hodiny– Stavba věty

Ročník: 3.

Počet dětí: 15.

Časová dotace: 45 minut.

Téma: opakování slovní zásoby, stavba věty.

Pomůcky: kamínky na počet dětí, permanentní fix pro každou skupinu.

Prostředí: školní zahrada/les/třída.

Cíl hodiny: Děti chápou zákonitosti stavby anglické věty.

Klíčové kompetence:

- kompetence k učení – využívá již nabyté znalosti k dalšímu učení,
- kompetence k řešení problémů – plnění daného úkolu v rámci skupiny,
- kompetence komunikativní – komunikace v rámci skupiny – vymýšlení slov.

Mezipředmětové vztahy: /

Zastoupené Montessori principy:

- práce v kruhu,
- volný pohyb dětí,
- práce mimo třídu,
- aktivní zapojení dětí.

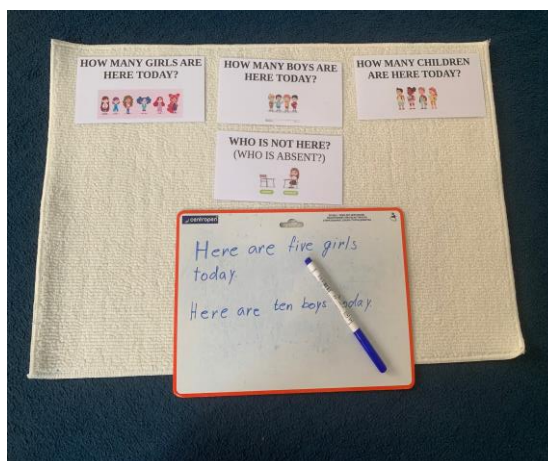
Postup ve vyučovací hodině:

Zahajovací kruh

Posadíme se na suchém místě do kruhu. Pozdravíme se („Good morning“). Po kruhu se navzájem ptáme „How are you?“ Pomocí připravených kartiček s otázkami se ptáme na to, kolik je dnes přítomno chlapců, kolik děvčat, kolik celkem dětí (viz Obrázek 48).

(cca 10 min)

Obrázek 48: Otázky na úvodní kruh

Zdroj: autorka práce

Písnička – dle výběru dětí z již nacvičeného repertoáru

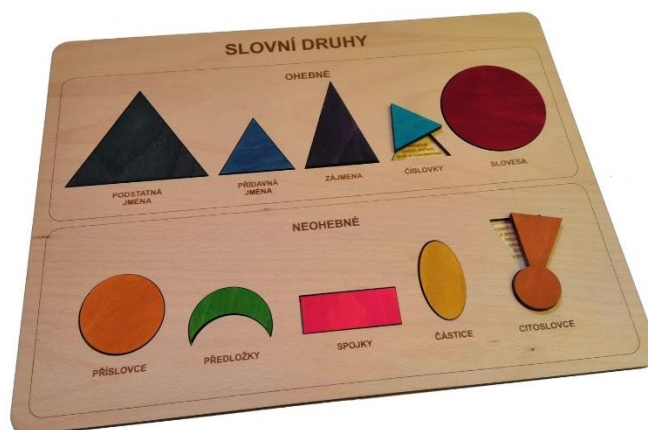
(cca 5 min)

Prezentace

Vysvětlím dětem, že i v angličtině, stejně jako v češtině, můžeme ve větách najít podstatná jména, slovesa, předložky, (zájemců a dětem s pokročilejší angličtinou nabídnu k nahlédnutí i tabulku s anglickými názvy slovních druhů s příslušnými značkami (viz Obrázek 49). My se však pro účely hodiny omezíme pouze na podstatná jména, slovesa a předložky. Uvedu příklady: „a house“ je podstatné jméno, „to run“ je sloveso atd. Vyzvu děti, aby zkusily vymyslet jedno podstatné jméno v angličtině, jedno sloveso a jednu předložku.

(cca 5 min)

Obrázek 49: Montessori pomůcky – slovní druhy

České Montessori pomůcky, 2023

Skupinová práce

Děti se pomocí jednoho z naučených anglických rozpočítadel (Eeny meeny, Ip dip doo atd.) rozdělí do čtyř skupinek. Každý člen skupinky si vezme jeden kamínek (některé jsem přinesla, některé přinesly děti po předchozí domluvě), každá skupinka má jeden permanentní fix.

První skupinku požádám, aby na kamínky napsala jakákoli anglická podstatná jména, ale jen z oblasti zvířat.

Druhá skupinka píše slovesa (děti upozorním, aby nezapomněly na „s“ na konci slova vzhledem k použití ve 3. osobě jednotného čísla).

Třetí skupina píše předložky a čtvrtá jakákoli podstatná jména kromě zvířat.

Když jsou jednotlivé skupiny připraveny, postupně každá náhodně vybere jeden kamínek a položí ho do trávy vedle sebe.

Vznikne tak mnohdy vtipná věta, kterou si s dětmi nahlas přečteme a přeložíme. Například: „Goat swims in school.“ Takto postupujeme do vyčerpání kamíneků, pak můžeme vzít kamínky zpět a zkusit vytvořit věty nové (viz Obrázek 50).

(cca 20 min)

Obrázek 50: Práce s kamínky

Zdroj: autorka práce

Závěrečný kruh

Děti hodnotí skupinovou práci – jak se jim společně pracovalo, zda se zapojili všichni. Dále komentují, co jim hodina přinesla, co se dozvěděli nového.

(cca 5 min)

Reflexe:

Hodina proběhla v pořádku, děti pochopily, že i anglické věty se skládají ze slov, které reprezentují jednotlivé slovní druhy.

Z organizačního hlediska je pro úspěch hodiny potřeba mít s sebou dostatečné množství kamínků pro případ, že si děti zapomenou přinést.

Aby byly věty ve svém základu gramaticky správné, je potřeba před prací připomenout nutnost použití tvaru slovesa ve 3. os. č. j. (swims).

Pro další upevnění učiva děti následující hodinu pracují s předem připravenými slovními kartami, ze kterých zkouší vytvářet různé věty a označovat je symboly slovních druhů.

Pro pokročilejší děti mám připraveny i karty se slovy jiných slovních druhů (např. přídavná jména nebo příslovce), děti tak mohou zkoušet vytvářet i věty složitější.

Aby mohlo být téma považováno za zvládnuté, je zapotřebí, aby dítě vymyslelo a do sešitu zapsalo tři věty a přineslo je ke kontrole. Obtížnost vět se odvíjí od jazykových dovedností dítěte.

2.5.2.9 Příprava hodiny – Dramatizace příběhu

Ročník: 2.

Počet dětí: 18.

Časová dotace: 45 minut.

Téma: Četba a dramatizace krátkého příběhu v angličtině „The farmer and the beet“.

Pomůcky: obrázky postav z příběhu, vytištěný příběh.

Prostředí: třída.

Cíl hodiny: Děti označí správnými anglickými názvy postavy z příběhu.

Klíčové kompetence:

- kompetence k řešení problémů – snaží se porozumět textu v cizím jazyce na základě klíčových slov,
- kompetence komunikativní – komunikace v rámci skupiny.

Mezipředmětové vztahy: dramatická výchova.

Zastoupené Montessori principy:

- práce v kruhu,
- trojstupňové učení,
- aktivní zapojení dětí.

Postup ve vyučovací hodině:

Zahajovací kruh

S dětmi se anglicky pozdravíme (Good morning) a zeptáme se navzájem po kruhu, jak se druhý má. (How are you?).

(cca 5 min)

Pohádka

Zeptám se dětí, zda znají pohádku „O veliké řepě“. Společně si ji převyprávíme. Dále se ptám, zda by chtěly znát název této pohádky v angličtině a zda by ji chtěly v angličtině slyšet. Příběh předčítám po částech v anglickém jazyce. U každého významného slova se zataším a ukáži obrázek zmíněného slova, které jsem předem připravila (např. farmer, beet, cat, mouse, ...) (viz Obrázek 51). Po dočtení zopakujeme názvy jednotlivých postav pomocí obrázků a trojstupňového učení.

Děti si dle vlastního výběru rozeberou obrázky postav z příběhu. Znovu čtu příběh. Když někdo z dětí uslyší název své postavy, zvedne obrázek nad hlavu. Po dočtení si děti postavy vymění a čteme ještě jednou.

(cca 30 min)

Obrázek 51: Pohádka

Zdroj: autorka práce

Na závěr si v kruhu zahrajeme hru „Bomba“. Obrázky postav z příběhu jsou rozloženy uprostřed kruhu. Kdo má atrapu tikající bomby v ruce, musí říci název jedné postavy z příběhu a zvednout ji nad hlavu dřívě, než bomba vybuchne.

(cca 5 min)

Reflexe

Cíl hodiny byl naplněn, což se potvrdilo během závěrečné hry, kdy byly děti schopny označit, a dokonce jmenovat postavy z příběhu. Na hodinu navazují hodiny další, kde se příběh dále nacvičuje, aby z něho nakonec vzniklo malé divadelní představení, které je možné využít na případné školní besídce. Děti mohou říkat jednu i více vět, a to podle zájmu a jazykové pokročilosti. Děti, které se nechtějí do představení zapojit (například z důvodu trémy), mohou pomáhat s výrobou masek nebo kulís.

Pohádku jsem pro děti zpracovala jako audio (text jsem nahrála), aby si ji mohly v případě zájmu individuálně procvičovat nebo si ji kdykoli jen tak poslechnout.

ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce bylo navrhnout, realizovat a zhodnotit přípravy na výuku angličtiny s prvky Montessori.

Zaměřila jsem se na hodiny v prvním trojročí Montessori tříd, kde jsem načerpala nejvíce praktických zkušeností.

V teoretické části analyzuji základní principy pedagogické koncepce Montessori, např. partnerský přístup, senzitivní období, připravené prostředí a další.

Dále se zabývám historií vzniku koncepce Montessori a dalších reformních či alternativních hnutí v ČR. Zmiňuji, že i navzdory předválečným snahám některých inovátorů se dostaly tyto metody ke slovu až v postkomunistické éře, a to zejména díky otevření hranic a možnosti pro širší okruh pedagogů čerpat inspiraci v zahraničí.

V kapitole „Oblasti vzdělávání a některé pomůcky“ analyzuji jednotlivé vzdělávací oblasti, jako je matematika a kosmická výchova, se zvláštním zřetelem na jazykovou výchovu a zaměřením na výuku anglického jazyka.

Samostatnou kapitolu jsem věnovala Montessori velkým příběhům, které považuji za obrovský zdroj motivace k učení a bádání pro děti i bezednou studnici anglické slovní zásoby. Děti motivované zajímavým příběhem jsou lačné po tom, aby tu či onu věc zmíněnou v příběhu dokázaly pojmenovat anglicky.

V praktické části této práce se již konkrétně zaměřuji na práci ve třídách s Montessori prvky, ve kterých vyučuji. Popisuji jejich vznik, tvorbu vlastního ŠVP a jednotlivé Montessori prvky používané ve výuce.

Hlavní část praktické části je věnována návrhům, realizaci a reflexi vybraných příprav výuky anglického jazyka s prvky Montessori, které jsem ověřovala ve výuce v prvním trojročí pražské základní školy. Jednotlivé přípravy vycházejí z vybraných principů koncepce Montessori a dále obsahují jasnou strukturu, vymezují cíle, obsah, metody, organizační formy i reflexi daných vyučovacích hodin.

Teoretickou a zejména praktickou část jsem doprovodila řadou fotografií a materiálů z výuky, aby měl čtenář co nejlepší možnost pochopit popisované skutečnosti, ale také využít přípravy nebo alespoň jejich části ve své výuce.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Absorbující mysl. (c2021). Nakladatelství Portál. Dostupné 9 duben 2023, z <https://obchod.portal.cz/odborna/absorbujici-mysl/#dalsi-informace>.

České školy v číslech. (2019). Český statistický úřad. Retrieved April 9, 2023, from <https://www.czso.cz/csu/stoletistatistiky/ceske-skoly-v-cislech>.

Glaserová, B. (2012). *Pedagogika a škola Marie Montessori v České republice* [Diplomová práce]. Universita Karlova v Praze

Havis, L., & Standing, E. M. (1998). *Her Life and Work*. Plume.

Childrens house. (c2023). The Montessori Pink Reading Series. Dostupné 9 duben 2023, z <https://childrenshouse.co.za/shop/the-montessori-pink-reading-series/>

Kasper, T., & Kasperová, D. (2008). *Dějiny pedagogiky*. Grada.

Kasper, T., Kasperová, D., & Pánková, M. (Ed.). (2018). *"Národní" školství za první Československé republiky*. Academia.

Kořa, J., & Rýdl, K. (1992). *Poslání učitele a reformní pedagogika v Československu*. Karolinum.

Lněničková, I. (2015). *Montessori Language Teaching: Materials Analysis and Evaluation* [Diplomová práce]. Masaryk University.

Montessori pomůcky. (2023). Dostupné 9 duben 2023, z <http://www.material-montessori.cz/>.

Montessori, M. (1998). *Tajuplné dětství*. Nakladatelství světových pedagogických směrů.

Montessori, M. (2011). *Od dětství k dospívání*. Triton.

Montessori, M. (2017). *Objevování dítěte* (Vydání druhé, v Portále první, revidované, přeložil Vladimíra HENELOVÁ). Portál.

Montessori, M. (2018). *Absorbující mysl: vývoj a výchova dětí od narození do šesti let* (přeložil Radek GLABAZŇA). Portál.

Oznámení o ukončení režimu pokusného ověřování a pokračování pedagogiky montessori v rámci stávajících právních předpisů. (c2023). Ministerstvo Školství, Mládeže A Tělovýchovy. Dostupné 9 duben 2023, z <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/oznameni-o-ukonceni-rezimu-pokusneho-overovani-a-pokracovani-pedagogiky-montessori-v-ramci-stavajicich-pravnich-predpisu>.

Rýdl, K. (1994). *Alternativní pedagogické hnutí v současné společnosti*. M. Zeman.

Rýdl, K. (2007). *Metoda Montessori pro naše dítě: inspirace pro rodiče a další zájemce* (Vyd. 2., přeprac. a dopl). Univerzita Pardubice.

Samostatné dítě. (2023). Dostupné 9 duben 2023, z <https://www.samostatne-dite.cz/>

Slovní druhy I. České Montessori Pomůcky. Dostupné 9 duben 2023, z <https://www.ceske-montessori-pomucky.cz/Slovni-druhy-I-d143.htm>.

Spěváček, V. (1978). *Průkopníci českých pokusných škol*. Státní pedagogické nakladatelství.

Spilková, V. (2005). *Proměny primárního vzdělávání v ČR*. Portál.

SuperSimple. (2023). Dostupné 11 duben 2023, z <https://www.supersimple.com/>.

Školní vzdělávací program Masarykovy základní školy Polesná 1690 Praha 9 – Újezd nad Lesy pro třídy s prvky Montessori pedagogiky. (2021). <https://www.zspolesna.cz/upload/files/pdf/vp-21-22-montessori.pdf>.

Školy, školky a ostatní zařízení s Montessori výukou. Montessori ČR. Dostupné 9 duben 2023, z <https://www.montessoricr.cz/skoly-a-skolky/mapa-a-vizitky>.

Twinkl. (2023). Dostupné 11 duben 2023, z <https://www.twinkl.cz/>.

Učíme se venku. (2023). Dostupné 11 duben 2023, z <https://www.ucimesevenku.cz/>.

Zelinková, O. (1997). *Pomoz mi, abych to dokázal: pedagogika Marie Montessoriové a její metody dnes*. Portál.

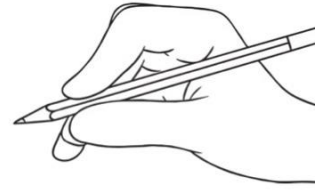
Walker, M. (1998). *Farmer and the Beet*. Addison Wesley.

Sezam příloh

Příloha 1: Trace and Write.....	92
Příloha 2: The ants go marching.....	93
Příloha 3: Months of the year	94
Příloha 4: Go and find	95

Trace and Write

1 - 10

1	one		
2	two		
3	three		
4	four		
5	five		
6	six		
7	seven		
8	eight		
9	nine		
10	ten		

Příloha 2: The ants go marching

The ants go marching

The ants go marching one by one.
Hoorah! Hoorah!
The ants go marching one by one.
Hoorah! Hoorah!
The ants go marching one by one;
The little one stops to suck his thumb,
And they all go marching down to the ground
To get out of the rain.
Boom, boom, boom, boom!

1

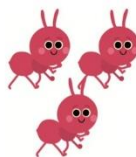
The ants go marching two by two.
Hoorah! Hoorah!
The ants go marching two by two.
Hoorah! Hoorah!
The ants go marching two by two;
The little one stops to tie his shoe,
And they all go marching down to the ground
To get out of the rain.
Boom, boom, boom!

2

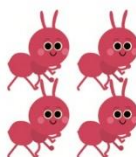
The ants go marching three by three.
Hoorah! Hoorah!
The ants go marching three by three.
Hoorah! Hoorah!
The ants go marching three by three;
The little one stops to climb a tree,
And they all go marching down to the ground
To get out of the rain.
Boom, boom, boom!

3

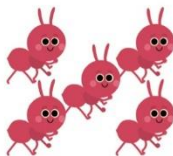
The ants go marching four by four.
Hoorah! Hoorah!
The ants go marching four by four.
Hoorah! Hoorah!
The ants go marching four by four;
The little one stops to shut the door,
And they all go marching down to the ground
To get out of the rain.
Boom, boom, boom!

4

The ants go marching five by five.
Hoorah! Hoorah!
The ants go marching five by five.
Hoorah! Hoorah!
The ants go marching five by five;
The little one stops to take a dive,
And they all go marching down to the ground
To get out of the rain.
Boom, boom, boom!

5

Příloha 3: Months of the year

Months of the year

January, February, March, April, May, June, July
August, September, October, November, December

January, February, March, April, May, June, July
August, September, October, November, December

Great job! Now, let's sing it quietly.

January, February, March, April, May, June, July
August, September, October, November, December

January, February, March, April, May, June, July
August, September, October, November, December

Now, let's sing it really loud!

January, February, March, April, May, June, July
August, September, October, November, December

January, February, March, April, May, June, July
August, September, October, November, December

Let's try it really fast!

January, February, March, April, May, June, July
August, September, October, November, December

January, February, March, April, May, June, July
August, September, October, November, December

Zdroj: autorka práce

Příloha 4: Go and find

Go and find

spring

✓	snowdrop 	warm dry place
	bee	something yellow
	bud leaf 	movement in the grass
	something green 	nest
	blackbird	bumble-bee
	coltsfoot 	butterfly
	nice smell	your own ...

Zdroj: vlastní zpracování dle Učíme se venku 2023